

T.C.
MUĞLA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

BORÇLANMA MALİYETLERİ ve TMS 23: BORÇLANMA MALİYETLERİ
STANDARDINA GÖRE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ebru KIVRAK

Danışman

Yrd. Doç. Dr. YAVUZ ÇİFTÇİ

EKİM 2009

MUĞLA

T.C. MUĞLA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

BORÇLANMA MALİYETLERİ ve TMS 23: BORÇLANMA MALİYETLERİ
STANDARDINA GÖRE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Ebru KIVRAK

Sosyal Bilimleri Enstitüsünce
“Yüksek Lisans”
Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 02.10.2009

Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 16.09.2009

Tez Danışmanı : Yrd.Doç. Dr. Yavuz ÇİFTÇİ
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Recep ŞENER
Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Dr. Fatma TEKTÜFEKÇİ

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Nurgün OKTİK

EKİM 2009

MUĞLA

TUTANAK

Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 04.09.2009 tarih ve 462/2 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 25/4 maddesine göre İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ebru KIVRAK'ın "**Borçlanma Maliyetleri ve TMS 23: Borçlanma Maliyetleri Standardına Göre Muhasebeleştirilmesi**" adlı tezini incelemiş ve aday 16.09.2009 tarihinde saat 13.30 da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 85.. dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulara sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin kabul olduğuna oybirliği ile karar verildi.

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Yavuz ÇİFTÇİ

Üye

Üye

Prof. Dr. Recep ŞENER

Yrd.Doç.Dr. Fatma TEKTÜFEKÇİ

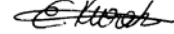

YEMİN

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Borçlanma Maliyetleri ve TMS 23: Borçlanma Maliyetleri Standardına Göre Muhasebeleştirilmesi**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

02.10.2009

Ebru KIVRAK

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN

Soyadı : KIVRAK

Adı : Ebru

Kayıt No:

TEZİN ADI

Türkçe: Borçlanma Maliyetleri ve TMS 23: Borçlanma Maliyetleri Standardına Göre
Muhasebeleştirilmesi

Y.Dil : Borrowing Cost and TMS 23: Accounting According to Borrowing Cost
Standard

TEZİN TÜRÜ:Yüksek Lisans

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ

Üniversite : Muğla Üniversitesi

Fakülte : İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Diğer Kuruluşlar :

Tarih :

TEZ YAYINLANMIŞSA

Yayınlayan :

Basım Yeri :

Basım Tarihi :

ISBN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı : ÇİFTÇİ Yavuz

Ünvanı : Yrd. Doç. Dr.

TEZİN YAZILDIĞI DİL : TÜRKÇE

TEZİN SAYFA SAYISI: 85

TEZİN KONUSU(KONULARI) :

1. Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi
2. Vergi Mevzuatına Göre Borçlanma Maliyetleri
3. TMS 23 Borçlanma Maliyetleri Standardı

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER:

1. Borçlanma Maliyetleri
2. Muhasebe Standardı
3. Finansman Gideri

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELER:

1. Borrowing Cost
2. Accounting Standard
3. Financial Expense

- 1-Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum
- 2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir
- 3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezim tamının fotokopisi alınabilir

Yazarın İmzası:

Tarih: 02.10.2009

ÖZET

İşletmeler kaynak ihtiyaçlarını öncelikle özkaynaklardan temin etmek ister. Bunun nedeni, özkaynak kullanımının işletmeye maliyetinin olmamasıdır. Ancak, özkaynağın yetersiz olduğu durumlarda işletmeler borçlanma yoluna başvurur. Borçlanma yoluna gidildiğinde borcun vadesine ve maliyetine dikkat edilmelidir. Yabancı kaynağın kullanımı sonucunda faiz, kur farkı, vade farkı gibi borçlanma maliyetleri oluşur.

Bu çalışmada; borçlanma, ulusal ve uluslararası muhasebe standartları, muhasebe standartlarında uyum konuları incelenecektir. 23 No'lu Türkiye Muhasebe Standardı'na ve Türk Vergi Mevzuatı'na göre borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde bir takım farklılıklar mevcuttur. Bu farklılıkların incelenmesi tezin konusunu oluşturacaktır.

ABSTRACT

Entities, firstable want to provide their resource requirement from their shareholder's equity. Because of, using equity has no cost to entity. But, if entities have not enough equity they can apply to borrowing method. If entity choose borrowing method, must be careful for debt maturity and its cost. After the using liability occurs borrowing cost like rate, translation difference, delay interest.

In this study; borrowing, national and international accounting standards and compliance with international accounting standards issues will be examined. In borrowing cost recognition has some differences between Turkey Accounting Standards No: 23 and Turkish Tax Legislation. The investigation of these differences will form the subject of a thesis.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
İÇİNDEKİLER.....	III
KISALTMALAR LİSTESİ	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	X
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNANS VE BORÇLANMAYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.1. FİNANSLA İLGİLİ GENEL BİLGİLER	3
1.1.1. Finans Kavramı	3
1.1.2. Finansmanın Amacı.....	3
1.1.3. Finansın Tarihsel Gelişimi	4
1.1.4. Finansal Kararlara Etki Eden Faktörler.....	4
1.1.5. Finansman Gideri Kavramı	5
1.1.6. Borçlanma Kaynakları.....	5
1.1.6.1. Kısa Vadeli Borçlanma Kaynakları.....	6

1.1.6.1.1. Kısa Vadeli Ticari Krediler	6
1.1.6.1.2. Kısa Vadeli Banka Kredileri	6
1.1.6.1.3. Kısa Vadeli Bonolar	7
1.1.6.1.4. Factoring.....	7
1.1.6.2. Orta Vadeli Borçlanma Kaynakları	8
1.1.6.2.1. Orta Vadeli Banka Kredileri	8
1.1.6.2.2. Teçhizat Kredileri.....	9
1.1.6.2.3. Dönen Krediler	10
1.1.6.2.4. Orta Vadeli Satıcı Kredileri.....	10
1.1.6.2.5. Kiralama Yoluyla Finansman (Leasing)	11
1.1.6.2.6. Forfaiting.....	12
1.1.6.3. Uzun Vadeli Borçlanma Kaynakları	16
1.1.6.3.1. Tahvil Çıkarılması Yoluyla Kaynak Sağlanması ..	17
1.1.6.3.2. Kâr Zarar Ortaklığı Belgeleri (KZOB) Çıkarılması	18
1.2. BORÇLANMA VE BORÇLANMA MALİYETİ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR	19
1.2.1. Borçlanma Kavramı	20
1.2.2. Maliyet, Gider ve Harcama Kavramları	21
1.2.3. Maliyet, Gider ve Harcama Kavramlarının Karşılaştırılması	23
1.2.3.1. Maliyet- Gider İlişkisi	23
1.2.3.2. Gider- Harcama İlişkisi	24
1.3. MUHASEBE STANDARTLARI VE MUHASEBE STANDARTLARINDA ULUSLARARASI UYUM	24
1.3.1. Ulusal Muhasebe Standartları	24
1.3.2. Uluslararası Muhasebe Standartları	25
1.3.3. Muhasebe Standartlarında Uluslararası Uyum.....	26

İKİNCİ BÖLÜM

BORÇLANMA MALİYETLERİ VE BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

2.1. TÜRK VERGİ MEVZUATINA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ	29
2.1.1. Türk Vergi Mevzuatına Göre Borçlanma Maliyetleri.....	29
2.1.1.1. Faiz Giderleri.....	29
2.1.1.2. Kur Farkları	30
2.1.1.3. Vade Farkları.....	30
2.1.2. Türk Vergi Mevzuatına Göre Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi.....	31
2.1.2.1. Faiz Giderleri ve Muhasebeleştirilmesi.....	31
2.1.2.2. Maddi Duran Varlıklara İlişkin Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi.....	33
2.1.2.3. Stoklara İlişkin Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi.....	35
2.2. TMS 23 NO'LU STANDARDA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ	37
2.2.1. TMS 23 No'lu Standarda Göre Borçlanma Maliyetleri	37
2.2.1.1. Banka Kredileri İle Kısa/Uzun Vadeli Borçlanmalara Uygulanan Faizler	37
2.2.1.2. Borçlanmalarla İlgili İskonto ve Primlerin İtfa Payları.....	37
2.2.1.3. Yabancı Para İle Borçlanmalarda Kur Farkları.....	38
2.2.1.4. Finansal Kiralamalara İlişkin Borçlanma Maliyetleri.....	38

2.2.2. TMS 23 Standardının Amacı ve Kapsamı.....	39
2.2.3. TMS 23'e Göre Muhasebeleştirme Yöntem ve Süreci	41
2.2.3.1. Aktifleştirilecek Borçlanma Maliyetlerinin Hesaplanmasında Özel Durumlar	43
2.2.3.2. Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi	47
2.2.3.3. Aktifleştirmenin Başlaması	53
2.2.3.4. Aktifleştirme İşlemine Ara Verilmesi	55
2.2.3.5. Aktifleştirme İşlemine Son Verilmesi	57
2.2.4. Finansal Tablo Dipnotlarında Açıklanacak Bilgiler.....	58
2.3. BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	58
2.3.1. Maddi Duran Varlıkların TMS 16 ve VUK Yönünden Karşılaştırılması	58
2.3.1.1. Değerleme Modelleri Yönünden Karşılaştırılması	58
2.3.1.2. Muhasebeleştirilme Yönünden Karşılaştırılması	60
2.3.1.3. Kur Farkları Yönünden Karşılaştırılması	60
2.3.2. Stokların TMS 2 ve VUK Yönünden Karşılaştırılması	62
2.3.2.1. Değerleme Modelleri Yönünden Karşılaştırılması	62
2.3.2.2. Kur Farkları Yönünden Karşılaştırılması	64

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
STANDART KAPSAMINDA
BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ
İLE İLGİLİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

3.1. AKTİFLEŞTİRİLECEK BORÇLANMA MALİYETLERİNİN HESAPLANMASINDA ÖZEL DURUMLAR.....	65
3.1.1. Aktifleştirme Oranı	65
3.1.2. Aktifleştirme Sınırı.....	67
3.1.3. Özellikli Varlıklarda Defter Değerinin Geri Kazanılabılır Değeri Aşması.....	67
3.2. BORÇLANMA MALİYETLERİNİN AKTİFLEŞTİRİLMESİ.....	68
3.3. AKTİFLEŞTİRMENİN BAŞLAMASI	69
3.4. AKTİFLEŞTİRME İŞLEMİNE ARA VERİLMESİ	69
3.5. AKTİFLEŞTİRME İŞLEMİNE SON VERİLMESİ.....	70
3.6. STOKLARDA DÖVİZ KREDİLERİNDEN KAYNAKLANAN BORÇLANMA MALİYETLERİ	71
3.7. MADDİ DURAN VARLIKLARDA DÖVİZ KREDİLERİNDEN KAYNAKLANAN BORÇLANMA MALİYETLERİ	73
SONUÇ.....	75
KAYNAKÇA	79

KISALTMALAR LİSTESİ

- AB:** Avrupa Birliği
- BDDK:** Bankacılık Dzenleme ve Denetleme Kurumu
- ELA:** European Leasing Association (Avrupa Leasing Birliği)
- FASB:** Financial Accounting Standards Board (Amerikan Finansal Muhasebe Standartları Kurulu)
- IAS:** International Auditing Standards (Uluslararası Muhasebe Standartları)
- IASB:** International Accounting Standards Board (Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu)
- IASC:** International Accounting Standards Committee (Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi)
- IFAC:** International Federation of Accountants (Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu)
- IFRS:** International Financial Reporting Standards (Uluslararası Finansal Raporlama Standardı-UFRS)
- IOSCO:** International Organization Of Securities Commissions (Menkul Kıymetler Borsaları Uluslararası Örgütü)
- KOBİ:** Küçük ve Orta Boy İşletmeler
- MSUGT:** Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliđleri
- SPK:** Sermaye Piyasası Kurulu
- TFRS:** Türkiye Finansal Raporlama Standartları

- TMS:** Türkiye Muhasebe Standartları
- TMSK:** Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
- TTK:** Türk Ticaret Kanunu
- VUK:** Vergi Usul Kanunu

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Vergi Mevzuatı Yönünden Faiz, Kur Farkı, Vade Farkı Giderleri.....	31
Tablo 2. Maddi Duran Varlıklarda Değerleme Modelleri.....	59
Tablo 3. Kur Farklarının TMS ve Vergi Uygulamaları Yönünden İncelenmesi	61
Tablo 4. VUK ve TMS Uygulamalarında Stok Değerleme	64

GİRİŞ

Borç, sözlük anlamına göre, geri verilmek üzere alınan veya ödenmesi gerekli paradır. Borçlanma ise borçlanmak işi, istikraz anlamındadır.

23 No'lu Borçlanma Maliyetleri Standardı'na göre; bir işletme tarafından yapılan borçlanmalarla ilgili olarak katlanılan faiz ve diğer giderler borçlanma maliyeti olarak tanımlanmaktadır. KOBİ Muhasebe Standardı'na göre borçlanma maliyetleri ise; faiz ve işletmenin borçlandığı fonlardan kaynaklanan maliyetlerdir.

Borçlanma maliyetleri Standardı ilk kez 25988 Sayılı Resmi Gazete'de 09.11.2005 tarihinde yayımlanmıştır. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK), Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK) paralelinde Borçlanma Maliyetleri Standardında yaptığı yeni düzenlemeyi 15.07.2007 tarihinde 26583 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlamıştır. Standart son olarak, 28.11.2008 tarihinde 27068 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 114 No'lu Tebliğ'le güncellenmiştir.

Borçlanma Maliyetleri Standardı'na göre; borçlanmalarla ilgili iskonto ve primlerin itfa payları, borç sözleşmeleri ile ilgili olarak oluşan diğer maliyetlerin itfa payları, "TMS 17 Kiralama İşlemleri" Standardı uyarınca finansal tablolara yansıtılan finansal kiralamalara ilişkin borçlanma maliyetleri ve yabancı para ile borçlanmalarda faiz maliyetleri ile ilgili kur farkları borçlanma maliyetlerinin kapsamını oluşturur

İşletmeler, bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetlerini ilgili varlığın maliyetine dahil ederken, diğer borçlanma maliyetlerini oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirirler.

TMS 23'ün önceki halinde, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde kullanılan yöntemler, temel ve alternatif yöntem olmak üzere ikiye ayrılmaktaydı. TMSK, IASB'a paralel olarak yaptığı değişiklikle temel yöntemi tamamen kaldırmıştır. Dolayısıyla, alternatif yöntem borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde tek yöntem haline gelmiştir.

Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde standart ile vergi uygulamaları arasında çeşitli farklar gözlenmektedir. Borçlanma maliyeti standardına göre; özellikli varlık olan, satılması için uzun süre gereken stoklarla ilgili borçlanma maliyetleri stok maliyetine dahil edilir. Maddi duran varlık edinimi ile ortaya çıkan kur farkı gideri, kredi faizi gibi borçlanma maliyetleri dönem gideri olarak finansman giderlerinde muhasebeleştirilir. Vergi uygulamalarında ise, maddi duran varlık aktife girdikten sonra buna ilişkin finansman giderlerinin varlığın maliyetine eklenmesi isteğe bağlıdır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, finans kavramının işletme açısından önemine, borçlanma kaynaklarına, muhasebe standartlarına ve muhasebe standartlarında uluslararası uyuma değinilmiştir.

İkinci bölümde, TMS 23 Borçlanma Maliyetleri Standardı ve Türk Vergi Mevzuatına göre borçlanma maliyetleri ve borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, TMS 23 Borçlanma Maliyetleri Standardı'na ilişkin örneklere yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNANS VE BORÇLANMAYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

Çalışmanın birinci bölümünde; finansla ilgili genel bilgiler, borçlanma ve borçlanma maliyeti ile ilgili kavramlar ve muhasebe standartlarında uyum konularında bilgilere yer verilecektir.

1.1. FİNANSLA İLGİLİ GENEL BİLGİLER

İşletmeler varlıklarını sürdürebilmek, talep yaratmak, talebi karşılayabilmek ve büyüyebilmek, hepsinden önemlisi değerini artırmak için çeşitli yatırımlar yapmak, bu yatırımların nasıl elde edileceğine ve nasıl ödeneceğine karar vermek zorundadır. Bu karar sürecinde, işletmelerde finans bölümü devreye girmekte ve önemli rol üstlenmektedir¹. Finans bölümünün önemi nedeniyle finans kavramına, finansmanın amacına, finansın tarihsel gelişimine, finansal kararlara etki eden faktörlere, finansman gideri kavramına ve borçlanma kaynaklarına ayrıntısıyla yer verilmiştir.

1.1.1. Finans Kavramı

İşletmeler varlıklarını sürdürebilmek, talep yaratmak, talebi karşılayabilmek ve büyüyebilmek, hepsinden önemlisi değerini artırmak için çeşitli yatırımlar yapmak, bu yatırımların nasıl elde edileceğine ve nasıl ödeneceğine karar vermek zorundadır. Bu karar sürecinde, işletmelerde finans bölümü devreye girmekte ve önemli rol üstlenmektedir. İşletmelerde finans bölümü, ihtiyaç duyulan fonların uygun şartlarda sağlanması ve etkin bir biçimde kullanılması konularına yoğunlaşmaktadır. Bunların etkin bir biçimde yerine getiriliyor olması firma değerini olumlu etkilerken, bu durum finans yöneticisinin de temel görevini oluşturmaktadır². Finansman ise, işletmenin ihtiyacı olan fonların sağlanmasıdır.

1.1.2. Finansmanın Amacı

Finans biliminin amacı; değer belirlenmesi ve artırılmasıyla uğraşmaktır. Finansmanda “Değerli olan nedir?” sorusu tekrar tekrar sorulur ve bu soruya cevap aranmaya

¹ ERCAN, Metin Kamil ve Ünsal BAN, Finansal Yönetim, Gazi Kitabevi, Ankara, 2005, s. 3.

² ERCAN, Metin Kamil ve Ünsal BAN, a.g.e., s.4.

çalışılır. Finans, aynı zamanda en iyi, en geçerli, isabetli finansal kararların nasıl alınacağıyla da ilgilenir. Finansmanın ilgili olduğu başlıca üç alandan söz edilebilir³:

- Finansal yönetim
- Yatırımlar
- Finansal pazarlar ile finansal araçlar

Çağımızda finansman, geleneksel finansmandan daha farklı olarak aşağıdaki soruların yanıtını aramaktadır⁴:

- Firma ne tip finansal varlığa sahip olmalı?
- Firmanın elinde tutması gereken fon miktarı ne olmalı?
- Firmanın gereksinme duyduğu fonların finansmanı nasıl sağlanmalı?

1.1.3. Finansın Tarihsel Gelişimi

Özellikle 1900'lerin başında, teknolojik gelişmeler firmaların kaynak ihtiyaçlarını artırmıştır. Firmalar, yeni teknolojileri elde edebilmek için yoğun biçimde kaynak arayışına girmişler ve özsermayeleri sınırlı olduğundan kaynak bulma çabaları dış kaynak temininde yoğunlaşmıştır. 1920'lere yaklaşırken, teknolojik gelişmeler ve yeni oluşan endüstriler sonucunda daha fazla sermayeye gereksinim duyulmuş ve bu gelişmeler finansı, çalışma alanı itibariyle likidite ve firmaların finansmanı üzerinde durmaya yöneltmiştir. 1930'lu yıllarda dünyada, özellikle Amerika'daki ekonomik krizle beraber yaşanan firma iflasları ve bunları önleme gayretleri, finans yönetimi ve finans yöneticisinin fonksiyonlarının yeniden değerlendirilmesine neden olmuştur⁵. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki hızlı gelişmeler, finansal yönetimin alanının da genişlemesine yol açmıştır. Çeşitli ölçme ve tahmin tekniklerinin geliştirilmesi, yatırım değerlendirme modellerinin oluşturulması da çağdaş finans anlayışının gelişmesine yardımcı olmuştur⁶.

1.1.4. Finansal Kararlara Etki Eden Faktörler

Finansman yöneticisi vereceği kararlarda birçok değişkeni hesaba katmak, bu değişkenlerin kararlar üzerine yansıtacak etkilerini ölçmek zorundadır. İşletme içi ve dışı

³ OKKA, Osman, Finansal Yönetime Giriş, Nobel Yayın, Ankara, 2005, s.6.

⁴ EROL, Cengiz, İşletmelerde Finansal Yönetim, 1. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 1999, s.6.

⁵ ERCAN, Metin Kamil ve Ünsal BAN, a.g.e., s.4.

⁶ BOLAK, Mehmet, İşletme Finansı, Birsen Yayınevi, İstanbul, 2005, s.2.

faktörlerden bir kısmı kontrol edilebilirken, bir kısmı da kontrol dışında kalmaktadır⁷. İşletme içi faktörler; işletmenin niteliği, işletme büyüklüğü, işletmenin hukuki yapısı, kâr dağıtım politikası, sermaye maliyeti, iç kaynakların maliyeti ve dış kaynakların maliyetinden oluşmaktadır. İşletme dışı faktörler ise ülkelerin ekonomik değişikliklerinden etkilenir. Örneğin, enflasyon işletmelerin yabancı kaynak kullanma oranını artırır. İşletmeler dış faktörlerden kaynaklanan sorunlarla baş edebilmek için ellerindeki fonları daha verimli kullanmalıdırlar.

1.1.5. Finansman Gideri Kavramı

Finansman gideri kelime anlamı olarak; kısa ve uzun vadeli borçlanmalarla ilgili olarak ortaya çıkan faiz gideri ve benzeri giderlerdir.

Finansman giderlerinin, önemi nedeniyle, gelir tablosunda diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar içinde gösterilmeyip, ayrı bir başlık olarak gösterilmesi, MSUGT ile benimsenmiştir. İşletmenin borçlandığı tutarlarla ilgili olarak katlanılan ve varlıkların maliyetine eklenmemiş bulunan faiz, kredi komisyonları, kur farkları ve benzeri giderler bu grupta gösterilir⁸.

Finansman giderleri, maliyetlere isteğe bağlı veya zorunlu olarak eklenmeyen finansman giderlerini kapsar. Eğer, alınan krediler doğrudan doğruya bir varlığı ilgilendiriyorsa, bununla ilgili finansman giderleri de, o varlığın maliyetine eklenebilir. Burada söz konusu olan finansman giderleri, varlık maliyetlerine eklenemeyen finansman giderleridir. Yönetim, cari dönem faaliyetlerini analiz etmek isterse, maliyetleri fonksiyonlarına göre sınıflandırmalı ve bunlar geçmiş yıl maliyetleri karşılaştırılmalıdır⁹.

1.1.6. Borçlanma Kaynakları

Borçlanma kaynakları kısa, orta ve uzun vadeli olmak üzere üç başlık altında sınıflandırılmaktadır. En fazla bir yıla kadar vadeli olanlar kısa vadeli borçlanma kaynakları, 1-5 yıl vadeli olanlar orta vadeli borçlanma kaynakları, 5 yıldan fazla vadeli olanlar ise uzun vadeli borçlanma kaynakları olarak adlandırılır.

⁷ USTA, Öcal, İşletme Finansı ve Finansal Yönetim, Anadolu Matbaacılık, İzmir, 1996, s.5-7.

⁸ AKDOĞAN, Nalan ve Nejat TENKER, Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri, 11.Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2007, s.221.

⁹ KÜÇÜKSAVAŞ, Nihat, Yönetim Açısından Maliyet Muhasebesi, Kare Yayınları, İstanbul, 2006, s. 50.

Tekdüzen Hesap Planı, borçlanma kaynaklarını kısa ve uzun vadeli olmak üzere ikiye ayırırken; finans biliminde borçlanma kaynakları genellikle kısa, orta ve uzun vadeli olarak üç başlık altında incelenmektedir. Buna göre Tekdüzen Hesap Planı'nda kısa vadeli borç, vadesi bir yıla kadar olan borç, uzun vadeli borç ise vadesi bir yıldan fazla olan borçtur. Finans bilimi açısından ise, kısa vadeli borç için aynı tanım yapılırken vadesi 5 yıldan fazla olan borçlar uzun vadeli borçlar kapsamında değerlendirilmektedir.

1.1.6.1. Kısa Vadeli Borçlanma Kaynakları

İşletmeler borçlanma ihtiyacını karşılamak için kredi kuruluşlarından, para ve sermaye piyasalarından kredi sağlarlar ve kısa vadeli borçlanma kaynaklarını bir yıla kadar geri ödemekle yükümlüdürler. Borçlanmanın vadesi bir yıldan fazla olursa, bu durumda uzun vadeli borçlanma söz konusu olmaktadır. Kısa vadeli borçlanma kaynaklarını ticari krediler, banka kredileri, bonolar ve faktoring olmak üzere dört başlık altında incelemek mümkündür.

1.1.6.1.1. Kısa Vadeli Ticari Krediler

İşletmelerin genellikle kısa vadeli finansmanda kullandıkları kaynaklar ticari krediler, banka kredileri, finansman bonusu, repo, faktoring ve kendiliğinden oluşan fonlar olarak sıralanabilir. Ticari krediler, herhangi bir ödeme olmaksızın, satıcının malı teslim etmesi ve alıcıya ödeme için belirli bir süre tanınması sonucunda oluşur. Ticari krediler satıcı işletme açısından, satış artırma çabalarını destekleyici bir nitelik taşımaktadır. Kısa vadeli ticari krediler, işletmelerin peşin ödeme yapmak yerine kredili alım yapmayı tercih etmeleri sonucunda ortaya çıkmaktadır.

1.1.6.1.2. Kısa Vadeli Banka Kredileri

Firmalar finansman ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile bankalardan kredi talep etmektedirler. Aldıkları kredileri vadesinde ve önceden ayarlanmış faiz ile beraber geri ödemek durumundadırlar. Ekonomik faaliyetlerin finansmanı veya özel sektör-finansal sistem ilişkisi özellikle kriz dönemlerinde daha çok gündeme gelmektedir. Çünkü bu tür dönemlerde firmalar yeterli ölçüde ve uygun maliyette fon sağlayamamaktadırlar. Bununla birlikte her zaman finansman sorunu önem arz etmektedir. Bu durum Türkiye gibi gelişmekte olan

ülkelerde daha açık bir şekilde görülmektedir. Ekonomik dalgalanmaların yaşandığı dönemlerde hem enflasyon artmakta, hem de bankalarca verilen kredi miktarı azalmaktadır¹⁰.

İşletmeler, kısa vadeli banka kredilerini aşağıdaki sebeplerden dolayı kullanırlar:

- İşletme sermayesi ihtiyaçlarını karşılamak,
- Dönen varlıkların finansmanında kullanmak,
- Alacak ve stok finansmanını sağlamak.

Yukarıda bahsedildiği gibi kriz dönemlerinde firmaların kısa vadeli banka kredilerinden yararlanmaları sakıncalıdır. Özellikle küçük işletmelerin kriz dönemlerinde uzun vadeli kredilere başvurmaları yararlarına olacaktır.

1.1.6.1.3. Kısa Vadeli Bonolar

Kredibiliteleri son derece yüksek büyük firmalar tarafından çıkarılan ve vadeleri 9 ayı geçmeyen kısa vadeli ve garanti edilmemiş kredi sağlama araçlarıdır. Bu bonolar, elinde fazla fonu bulunan ve kısa vadeli kullanmak isteyen firmalara, emekli sandığı kuruluşlarına, sigorta şirketlerine ve diğer benzer finansal kuruluşlara satılır.

1.1.6.1.4. Factoring

Factoring, vadeli satış yapan firmaların her türlü mal ve hizmet satışından doğan alacak haklarını factor adı verilen finansal kuruluşlara satmak suretiyle kısa vadeli kaynak sağladıkları bir finansman tekniğidir. Bir başka ifade ile factoring, firmaların satışlarından doğan vadeli alacaklarını factor'a peşin bedel ile satmaları işlemidir. Bu sayede firmalar vadeli alacaklarını nakde dönüştürerek fon sağlamaktadırlar. Factoring işlemi genellikle vadeleri 180 güne kadar olan ticari alacaklar için uygulanmaktadır. Factoring işleminde factor, satıcı firma ve borçlu firma olmak üzere temel olarak üç taraf bulunmaktadır.

Uluslararası factoring sisteminde ise bu taraflara ilave olarak birde ithalatçının ülkesindeki muhabir factor işlemde taraf olarak yer almaktadır¹¹.

¹⁰ ARSLAN, İbrahim ve Sevda YAPRAKLI, “Banka Kredileri ve Enflasyon Arasındaki İlişki: Türkiye Üzerine Ekonometrik Bir Analiz (1983-2007)”, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi, S.7, Mayıs 2008, s.91-92.

¹¹ TOROSLU, M. Vefa, “Factoring İşlemlerinde V.U.K. Kapsamında Şüpheli Alacak Karşılığı Uygulaması”, Yaklaşım Dergisi, Nisan 2008, S.184, www.yaklasim.com, (Erişim Tarihi: 25.05.2009).

Kısa vadeli borçlanma kaynaklarından olan factoring, sağladığı avantajlardan dolayı günümüzde önemini giderek artırmaktadır.

Factoring'ın ihracatçıya sağladığı avantajları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz¹²:

- Kredi riskini devreder. Bu sebeple, yabancı borçluların kredi itibarlarını değerlendirmek üzere ayrı eleman çalıştırmasına gerek kalmaz.
- İhracatçı, anında nakit sağlar. Bu da firmanın nakit durumunun iyileşmesine katkıda bulunur.
- Factoring hizmeti sayesinde firma, satış koşullarını yabancı ülkenin yerel koşullarına uydurabilir ve böylece rekabetçi gücünü artırabilir. Örneğin, yabancı alıcıdan akreditif açmasını istemek veya onu finansman güçlükleri içine sokmak yerine ona, açık hesapla satış gibi daha esnek yöntemler önerilebilir.

1.1.6.2. Orta Vadeli Borçlanma Kaynakları

Orta vadeli borçlanma kaynakları; banka kredileri, teçhizat kredileri, dönen krediler, satıcı kredileri, leasing (kiralama yoluyla finansman), forfaiting başlıkları altında incelenebilir.

1.1.6.2.1. Orta Vadeli Banka Kredileri

Vadesi 2 ila 10 yıl arasında değişmekte olup, genellikle yatırım bankaları tarafından verilen kredilerdir. Yapılan bir kredi sözleşmesinde¹³;

- Vade,
- Kredinin geri ödeme planı, nasıl ödeneceği,
- Faiz ödeme planı,
- Kullanış biçimi,
- Verilen garantiler, yer alır.

¹² SEYİDOĞLU, Halil, Uluslararası Finans, 2.Baskı, Güzem Yayınları, İstanbul, 1997, s.358.

¹³ OKKA, Osman, a.g.e., s.445.

Orta vadeli banka kredilerinin üstünlükleri aşağıdaki gibi sıralanabilir¹⁴:

- Kredinin süresinin fonlara gereksinme duyulan süreyle uyumlu olması,
- Yönetimin paylaşılmaması,
- Sağlanmasında kolaylık elverişlilik,
- Maliyetin düşük olması,
- Formalitelerde basitlik,
- Finansal kaldıraçtan yararlanma olanağı,
- Esneklik ve zamanlama,
- Kredinin periyodik taksitler halinde ödenmesi.

1.1.6.2.2. Teçhizat Kredileri

Taksitli donanım kredileri, ülkemizde finansman kurumlarınca uygulanan bir kredi türü olmamakla beraber; özellikle A.B.D’de birçok firma, söz konusu kredilerden yararlanarak, gelir sağlayan makine ve teçhizatın (donanımın) maliyetini, oldukça uzun bir döneme yayabilmektedir. Firmaların gereksinme duydukları her tür makine ve teçhizat, bu kredinin konusuna girmektedir.

Teçhizat kredilerinin başlıca özellikleri şöyledir¹⁵:

- Süre genellikle 1-5 yıldır.
- Taksitli donatım kredisi, banka veya finansman şirketi tarafından teçhizatı kullanacak firmaya doğrudan verilebilir. Ancak; satıcı, alıcı ve finansman kurumu arasında şarta bağlı bir satış sözleşmesi yapılması daha yaygındır.

¹⁴ AKGÜÇ, Öztin, Finansal Yönetim, 6.Bası, Muhasebe Enstitüsü Yayın No:63, İstanbul, 1994, s.601-605.

¹⁵ AKGÜÇ, Öztin, a.g.e., s.606-607.

- Bu tür kredilerden daha çok, kredi değeri çok yüksek olmayan, alternatif finans kaynakları bulmada zorluklarla karşılaşan ulaştırma, imalat, inşaat, hizmet kesimlerinde çalışan küçük firmalar yararlanırlar.
- Küçük firmalar bu krediler yardımıyla başka yolla satın alamayacakları donanım kavuşmak olanağını elde ederler.

1.1.6.2.3. Dönen Krediler

Bankalar, oldukça esnek şekillerde finansman sağlayabilirler. Şirket ticari kredi sağlayamadığı durumlarda genellikle, banka kredisine döner. Banka kredileri, tek işlem bazına göre yapılabildikleri gibi dönen kredi (revolving credit) düzenlemesi biçiminde de olabilirler¹⁶.

Dönen krediler; belirlenen kredi limiti aşılmamak şartıyla borçlunun bu krediyi devamlı kullanması, borç alıp ödemesidir¹⁷.

Dönen kredilerin özellikleri aşağıdaki gibidir¹⁸:

- Dönen krediler finansmanda esneklik sağlar,
- Özellikle kredi değeri yüksek firmalar dönen kredilerden yararlanır.
- Süreleri, orta vadeli kredilere kıyasla daha kısadır. Orta vadeli krediler dönemsel, (periyodik) taksitlerle geri ödendikleri halde, dönen kredilerde vade bitimine kadar anapara ödenmesi zorunlu değildir. Ödendiği takdirde firma, kredi limitini aşmamak koşuluyla, tekrar borçlanmak olanağını elde eder.

1.1.6.2.4. Orta Vadeli Satıcı Kredileri

Orta vadeli satıcı kredileri, firmalar için, özellikle sabit aktiflerini finanse edebilmek için başvurulur. Firma bir makine aldığı anda, bir tesisi kurmak istediğinde satıcı firmaya belirli bir taksit ödedikten sonra kalan kısmını üç, beş yıllık bir sürede taksitlerle öder. Orta vadeli satıcı kredilerinde, bir yerli bankanın araya girmesi istenir. Eğer satıcı firma yerli firmaysa, bir menkul veya gayrimenkul rehni de yapılabilir¹⁹.

¹⁶ SEYİDOĞLU, Halil, a.g.e., s.285.

¹⁷ OKKA, Osman, a.g.e., s.431.

¹⁸ AKGÜÇ, Öztin, a.g.e., s.607.

¹⁹ OKKA, Osman, a.g.e., s.448.

1.1.6.2.5. Kiralama Yoluyla Finansman (Leasing)

Kiralama, bir varlığın kiraya verene ait olan sahiplik hakkının saklı kalması kaydıyla, kullanım hakkının bir bedel karşılığında, belirli bir süre ile kiracıya devredilmesidir²⁰.

Avrupa Leasing Birliği (ELA), FASB, IASC ve 3226 Sayılı Finansal Kiralama Yasası tarafından finansman amaçlı finansal kiralama şöyle tanımlanmaktadır²¹; “Bir varlığın (genelde maddi duran varlığın) kiraya verene ait olan sahiplik hakkının saklı kalması kaydıyla kullanım hakkının bir bedel karşılığında uzun bir süre ile her türlü faydayı sağlamak ve kira süresi sonuna kadar iptali mümkündür olmamak şartıyla kiracıya devredilmesidir.”

Finansal kiralama işlemleri, iktisadi kıymetlerin yatırımlarında satın almaya alternatif olan ve esasen bu kıymetlerin borçla edinilmesini sağlayan orta ve uzun vadeli bir finansman tekniğidir. Ülkemizde ilk olarak 28.06.1985 Tarih ve 18795 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 3266 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile hukuki yapıya kavuşturulmuştur²². Vergi teşviklerinin de tanınmasıyla, kiralama son yıllarda büyük miktarlara ulaşmış ve özellikle birçok sanayici aktiflerinin finansmanını kiralama üzerine bina etmiştir. Kira giderleri her ay gider yazıldığı için vergi matrahından düşülmekte, vergi burada koruyucu bir tesir ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca firma, kiraya konu olan mal ve hizmetleri borçlanarak kredi ile finanse etmediği için, bilançosunda finansal kaldıraç yönünden, olumlu bir görüntüye sahip olmakta, borçları az öz sermayesi çok gözükmemekte, böylece finansal kredibilitesi, finans kurumları nezdinde yüksek olmaktadır²³.

Finansal kiralamadan genellikle aşağıdaki özellikleri taşıyan firmalar yararlanırlar:

- Geçici olarak finansal sıkıntı çeken firmalar,
- Kapalı aile şirketi durumunda olup, halka açılarak sermayelerini artırmak istemeyen şirketler,
- Sürekli ve kısa sürede yüksek verim sağlayan yatırım projelerine girişen kısıtlı finansal olanaklara sahip firmalar,
- Kısıtlı bütçe olanakları ile çalışan yabancı firmalar veya bunların şubeleri,

²⁰ ÖRTEN, Remzi ve Aydın KARAPINAR, Dönem Sonu Muhasebe Uygulamaları, 3.Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2007, s.387.

²¹ ÖRTEN, Remzi ve Aydın KARAPINAR, a.g.e., s.388.

²² ATAKAN, Tülin ve İlker GÖKBULUT, “Türkiye’de Yapılan Finansal Kiralama İşlemlerine İlişkin Eski ve Yeni Düzenlemelerin Muhasebe Açısından Karşılaştırmalı İncelenmesi Ve Uygulamaya Yönelik Örneklenmesi”, Mali Çözüm Dergisi, S.78, Kasım-Aralık 2006, s.60-61.

²³ OKKA, Osman, a.g.e., s.449.

- Sermaye yoğun teknoloji gerektiren yatırımlara girişen firmalar.

Finansal kiralamadan yararlanan firmaların finansal açıdan zor durumda olan firmalar olduğu her zaman söylenemez. İyi durumda olan firmalar da olumlu sonuçlarından dolayı finansal kiralamadan yararlanabilmektedir.

Finansal kiralamanın temel özellikleri aşağıdaki gibidir²⁴:

- İktisadi kıymetin mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi,
- Kiracıya kira süresi sonunda iktisadi kıymeti rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması,
- Kiralama süresinin iktisadi kıymetin ekonomik ömrünün % 80'inden daha büyük bölümünü kapsamaması.

Örnek: Kiralanacak varlığın ekonomik ömrü 5 yıl ise ekonomik ömrün % 80'i 4 yıl eder. Bu durumda VUK'a göre ekonomik varlık için 4 yıl ve üzeri kiralamayı **finansal kiralama**, 2 yıllık bir kiralamayı ise **faaliyet kiralaması** olarak kabul etmek gerekir. Eğer varlığın ekonomik ömrü iki yıl ise, bu varlık finansal kiralama olarak kabul edilmesi için en az 20 aylık bir kiralamanın söz konusu olması gerekir.

- Sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının iktisadi kıymetin rayiç bedelinin % 90'ından daha büyük bir değeri oluşturması.

Yukarıda saydığımız dört özellikten biri gerçekleştiğinde, finansal kiralamadan bahsedebiliriz.

1.1.6.2.6. Forfaiting

Forfaiting, ihracattan doğan orta vadeli bir alacağın iskonto karşılığı bir forfaiting şirketine satışı işlemidir. Çoğunlukla sermaye mallarına uygulanır. Sermaye malları genellikle pahalı araçlardır. Bunların ithalatçısı kısa zamanda ödeme yapamayabilir. Diğer bir deyişle, pahalı sermaye mallarında çoğunlukla uzun vadeli finansmana ihtiyaç doğar. İhracatçının finansal gücü ithalatçıya kredi sağlamaya yetse de bunu arzu etmeyebilir. Çünkü finansman

²⁴ AZALTUN, Murat, "Finansal Kiralama İle İlgili Son Düzenlemelerin Muhasebe Uygulamaları Açısından Değerlendirilmesi-I", Yaklaşım Dergisi, S.137, Mayıs 2004, <http://www.yaklasim.com>, (Erişim Tarihi: 01.03.2009)

uzun bir dönemi kapsar. İşte böyle bir durumda gerekli finansmanı sağlamak üzere forfaiting yöntemi geliştirilmiştir²⁵.

Kelime anlamı olarak forfaiting şu şekilde açıklanmaktadır; mal ve hizmet ihracatından doğan, uygulamada bir banka garantisi ile güvence altına alınmış vadeli bir alacağın daha önce bu hakkı elinde bulunduranlara başvurma hakkı olmaksızın yurt içinde veya yurt dışındaki bir banka ya da finansal kuruluş tarafından vadesinden önce belirli bir iskonto oranı üzerinden satın alınmasıdır. Faiz oranlarında ve döviz kurlarında meydana gelen büyük dalgalanmalar, sigorta primlerinin yükselmesi ve transfer riskinin artması forfaiting piyasasının genişlemesini sağlamıştır²⁶.

Forfaiting işleminde 4 ayrı taraftan bahsedilebilir:

1. Dışsatımcı (ihracatçı)
2. Dışalımcı (ithalatçı)
3. Aval veren veya ticari borcun ödeneceğini garanti eden banka
4. Forfaiter

Forfaiting sürecinin birinci aşamasında, ihracatçı ile alıcı arasında satış sözleşmesi yapılır. İkinci aşamada, forfaiter, ihracatçıdan değerlendirme yapabilmek için, bazı bilgi ve belgeler ister. Söz konusu bilgi ve belgeler, talep edilen kredinin tutarı, vadesi, döviz cinsi, ithalatçının adı, adresi, bulunduğu ülke, alacakların şekli, teminat türü, teminatı verecek olan bankanın adı, bulunduğu ülke, senetlerin tutarları, vadeleri, ödenecekleri yer, ihraç edilen malların cins ve miktarı, sevk evraklarının teslim tarihi ve gerekli görülen belgelerdir. Bu bilgi ve belgelerin elde edilmesinden sonra, forfaiter ile ihracatçı arasında sözleşme imzalanır. Bu sözleşmede, forfaiting konusu kredinin limiti, vadesi, iskonto oranı ve taahhüt komisyon oranı gösterilir. Forfaiter, ihracatçıdan aldığı bilgilere dayanarak, kendisine bir taahhüt mektubu gönderir. Mektupta ihracatçı ile anlaşmaya varılan ve sözleşmede yer almayan bütün hususları belirtir. Böylece, forfaiting işleminin tüm şartları taahhüt mektubunda gösterilmiş olur. İhracatçı, ithalatçıya krediyle mal satmakta ve ondan poliçe veya bono almaktadır.

²⁵ SEYİDOĞLU, Halil, a.g.e., s.359.

²⁶ YILMAZ, Güldeniz, "Alternatif Finansman Tekniklerinden Forfaiting", E-Yaklaşım, S.52, Kasım 2007, http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/s_word.asp, (Erişim Tarihi: 14.03.2009)

Finansman gereksinimi olan ihracatçı, bono veya poliçeyi bankaya götürerek, belli bir değer üzerinden iskonto ettirebilir²⁷.

Forfaiting'in taraflara yararlarını şu şekilde sıralayabiliriz²⁸:

i. Forfaiting'in İhracatçıya Sağladığı Yararlar;

- Kendisine rücu edilmeden finansman sağlanır.
- İskonto faiz oranı sabit olduğundan faiz riskine karşı işletmesini korur.
- Alacaklarını takip ve tahsil etme işlemlerinden ve masraflarından kurtulmuş olur.
- Likiditesi artar.
- Finansman maliyetini önceden ve kesinlikle bildiğinden ticari sözleşmeyi daha sağlıklı yapma olanağı bulur ve masraflarını karşılayabilir.
- Bilançosunu "tahsildeki alacaklar" dan kurtararak, nakde dönüştürmüş olur.

ii. Forfaiting'in İthalatçıya Sağladığı Yararlar;

- İthalatçı gerçekleştirdiği forfaiting işlemin şartlarından, sabit faizden, ödemesiz süre imkanı dahil %100 finansman paketinden yararlanır.
- Vadeli bir alış yapmakta, başka bir ifadeyle malın peşin alıp bedelini belirli bir vade sonunda ödemektedir. Kendisine sağlanmış bu finansman kolaylığı maliyetlerini önceden ve kesin olarak bilme avantajına sahiptir.

iii. Forfaiting'in Aval/Garanti Veren Bankaya Sağladığı Yararlar;

- Kendi itibarlı müşterilerini de yararlandırmak, bunun karşılığı komisyon girdisi sağlamak.

²⁷ CEYLAN, Ali, Finansal Teknikler, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa, 1995, s.34-35.

²⁸ ÖZDEMİR, Zekai, "Dış Ticaret Finansman Tekniklerinden Faktoring ve Forfaiting İşlemleri", Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (10) 2005 / 2, s.215-216.

- Basit operasyonel işlemler neticesinde yüksek kâr elde etmektir.

iv. Forfaiting'in Finans Kuruluşuna Sağladığı Yararlar;

- Operasyonel işlemlerinin basitliği forfaiting kuruluşu için de avantajdır. Ticari kredilerde normal olan çok sayfalı kredi sözleşmesinin külfeti yoktur.
- Satın aldığı değerler kolayca el değiştirilebilir olduğundan, bunların ikincil piyasada ihtiyaç durumunda satılması neticesinde ticaretinin mümkün olmasıdır.
- İşlem hem kendisi hem de diğer taraflar için gizli görünüm içindedir. Diğer bazı kredi türlerinde olduğu gibi ilanlarla kamuya yansımaz. Böylece müşteri ilişkilerini kapalı tutma olanaklarına sahiptir.

Forfaiting işleminin taraflara maliyeti şu şekildedir²⁹:

- i. İthalatçıya Maliyeti: Forfaiting finansmanının ithalatçıya maliyeti sadece garanti ücreti olup, bu ücret genellikle garanti veya aval verilen poliçe veya bononun itibari değerinin belirli bir yüzdesidir. Bu oran, ithalatçı ile garantör arasındaki görüşmeler sonucuna göre saptanmaktadır.
- ii. İhracatçıya Maliyeti: İskonto oranı, taahüt ücreti, bekleme ücreti.

İskonto oranı: Forfaiting işleminde faiz, iskonto şeklinde olmakta ve poliçe veya bononun nominal değeri üzerinden bu iskonto tutarı düşülerek kalan miktar ihracatçıya verilmektedir.

Taahhüt ücreti: Taahhüt ücreti, borç araçlarının itibari değerlerinin belirli bir yüzdesi olarak yıllık veya aylık olarak ve genellikle peşin olarak alınmaktadır.

Bekleme ücreti: Bekleme ücreti ise, taahhüt ücretinin aksine borç araçlarının itibari değeri üzerinden tek bir yüzde olarak tahsil edilir ve opsiyon süresinin uzunluğuna bağlı değildir.

²⁹ YÜKSEL, Volkan, "Dış Ticaretin Finansmanında Forfaiting Tekniği", Yaklaşım Dergisi, Eylül 2002, http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/s_word.asp, (Erişim Tarihi: 12.03.2009)

1.1.6.3. Uzun Vadeli Borçlanma Kaynakları

Uzun vadeli borçlanma kaynaklarının vadesi 5 yıldan fazladır. Bu tür kaynaklar genellikle duran varlıkların finansmanında kullanılır ve sermaye piyasasından karşılanır.

Uzun vadeli finansal kaynak ihtiyacı genellikle firmanın tesislerinin kuruluş dönemlerinde veya büyük yatırım dönemlerinde karşımıza çıkar. Genellikle bu tür borçlanmaların faiz oranları sabit ve yüksektir. Ekonominin iyi olduğu dönemlerde bu tür borçlanma, firmada öz sermaye kârlılığını yükseltir, aksi durumda firma üzerinde ağır bir yük oluşturabilir³⁰.

Uzun vadeli borçlanmanın firma açısından yararları aşağıdaki gibi sıralanabilir³¹:

- Borcun firmaya maliyeti özellikle sabit faiz ile borçlanıldığında belirli ve sınırlıdır.
- Borçla finansmanın maliyeti, belirli ve sınırlı oluşun yanı sıra genellikle öz sermaye ile finansmana kıyasla daha düşüktür.
- Firmanın sahip veya ortakların firma üzerindeki kontrol yetkilerini paylaşmak zorunda kalmazlar.
- Faiz ödemelerinin vergi matrahından indirilebilmesi olanağı vergi avantajı sağlar.
- Kredi sözleşmesine konulacak şartlarla, borçla finansman esnek bir nitelik alabilir.
- Borçla finansman, belirli koşullar altında, finansal kaldıraçın etkisiyle firmanın öz sermaye kârlılık oranını yükseltir.

Uzun vadeli borçlanmanın firma açısından sakıncaları ise aşağıdaki gibi sıralanabilir³²:

- Borçla finansman, faiz yükü getirdiğinden, firmanın satış ve kârlarının dalgalanma gösterdiği dönemlerde büyük bir risk taşır.

³⁰ OKKA, Osman, a.g.e., s.454.

³¹ AKGÜÇ, Öztin, a.g.e., s.640.

³² AKGÜÇ, Öztin, a.g.e., s.641.

- Finansal kaldıracın lehe etkisiyle firmanın kârlılığını yükseltse dahi, firmanın riskini artırdığından, firma değerinde veya anonim ortaklıklarda pay senetlerinin değerinde düşüşe yol açabilir.
- Borç, süresi ne kadar uzun olursa olsun belirli bir tarihte geri ödenecektir. Bu sebeple borçların vaktinde ödenmesine dikkat edilmelidir.
- Firmayı uzun süreli yükümlülük altına soktuğu için risk taşır.

1.1.6.3.1. Tahvil Çıkarılması Yoluyla Kaynak Sağlanması

Tahvil de bir kredi kaynağıdır. Doğrudan doğruya halka müracaat edilerek temin edilebilen bu kredi, sermaye piyasasının gelişmesinde etkili bir araçtır. Özel sektöre mensup yatırımcı ve işletmeciler, halkın kendilerine göstereceği itimat ve itibara göre, kendi garantisi ile veya bir bankanın garantisini sağlayarak ve bir bankanın aracılığıyla halk tasarruflarını, tahvil ihraç ederek toplarlar. Toplanan bu fonlar, yatırımların finansmanında kullanılır³³.

Ülkemizde tahvil çıkararak sermaye piyasasından fon sağlama olanağı, Türk Ticaret Kanunu ile yalnız anonim şirketlerine tanınmıştır.

Tahvil, özü itibarıyla borç senedir. Çünkü tahvil ile belirli meblağın ileride ve belirli bir tarihte geri ödeneceği taahhüt edilir. Türk Ticaret Kanunu'nun 420. maddesi hükmüne göre tahvil; anonim ortaklıkların ödünç para bulmak için, itibari değerleri eşit, ibareleri aynı olmak üzere çıkardıkları borç senedir. İhraç edilen tahviller ile gelecekte belli tarihlerde faiz ödemeleri yapılacağını ve vade sonunda ise anapara ödemesi yapılacağı taahhüt edilir. Tahviller sabit veya değişken faizli olarak ve nama yazılı veya hamiline olarak ihraç edilebilir. Türk Vergi Mevzuatı'na göre, ihraç edilmiş tahvillerden sağlanan kaynak, yapılmakta olan yatırım için veya bir sabit kıymet ediniminde kullanıldığı hallerde, faizlerin yatırım dönemine ait kısmı yapılmakta olan yatırımlar hesabına, sabit kıymet ediniminde ise, alış yılına ait faizlerin sabit kıymet hesabına kaydedilmesi gerekir³⁴.

³³ USTA, Öcal, a.g.e., s.26.

³⁴ TUĞLU, Ali, "Şirketlerde Tahvil İhraç İşlemleri", Yaklaşım Dergisi, S.176, Ağustos 2007, http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/s_word.asp, (Erişim Tarihi: 17.03.2009).

Tahvil türlerini dört başlık altında inceleyebiliriz³⁵:

- *Primli Tahviller*

Tahviller, nominal değerlerinden aşağı bir bedelle satışa çıkarılabileceği gibi, itfa (geri ödeme) anında, tahvil sahibine tahvilin nominal değerinden daha yüksek bir bedel ödenmesi de mümkündür. Her iki halde de prim mevcuttur. Ancak birinci durumda “çıkarma primi” söz konusu halde, ikinci durumda söz konusu olan “itfa primi” dir.

- *İkramiyeli Tahviller*

Tahvillere karşı, talebi, beğeniye artırmak için, faiz yanında, kur’a çekilmesi yoluyla tahvil sahiplerine ikramiye de verilebilmektedir.

- *Teminatlı Tahviller*

Özellikle banka garantili tahviller, güvenceli olarak kabul edilmekte ve bu durum tahvil satışını kolaylaştırmaktadır.

- *Şirket Kârına Katılma Hakkı Veren Tahviller (Kâra İştirakli Tahviller)*

Anonim şirketlerin satışında kolaylık sağlamak amacıyla çıkarttıkları tahvil türüdür.

1.1.6.3.2. Kâr Zarar Ortaklığı Belgeleri (KZOB) Çıkarılması

KZOB bazı kaynaklarda KOB (Kâr Ortaklığı Belgesi) olarak da geçmektedir. Kâr ve Zarar Ortaklığı Belgeleri kelime anlamı olarak; ihraççıların, her türlü borçlanma ihtiyacını karşılamak için, katılımcıları kâr ve zarara ortak etmek üzere çıkardıkları bir menkul kıymettir.

Kâr ve Zarar Ortaklığı Belgeleri’nin özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Vadesi en kısa 1 ay, en uzun 7 yıldır.
- Şirket dönem sonunda kar etmişse, KZOB sahiplerine kâr payı ödemesi yapılır.
- Dönem sonunda zarar etmişse, zarar miktarı anaparadan mahsup edilir.

³⁵ AKGÜÇ, Öztin, a.g.e., s.643.

KZOB çıkarma yolu ile fon sağlamanın anonim ortaklıklar yönünden yararları aşağıdaki gibi özetlenebilir³⁶:

- Faiz almayı inançları açısından doğru bulmayan kitlelerin birikimlerini de cezbetmek yolu ile fon sağlama olanaklarının genişletilmesi,
- Faiz gibi sabit bir yük getirmemesi,
- Zarar halinde, borç yükünün hafiflemesi,
- KZOB'ler için ödenen kâr paylarının, Kurumlar Vergisi matrahından indirilmesinin sağladığı vergi avantajı veya vergi tasarrufu,
- KZOB sahiplerinin ortaklık yönetiminde oy hakkının bulunmaması nedeniyle yönetimin paylaşılması zorunluluğun olmaması.

KZOB çıkarılması yoluyla finansmanın sakıncaları ise aşağıdaki gibi sıralanabilir³⁷:

- Kâr oranlarının yüksek olduğu dönemlerde, dağıtılacak kâr payının faiz oranlarını aşması durumunda, KZOB kredi kullanmaya veya tahvil çıkarmaya kıyasla, maliyeti daha yüksek bir finansman aracı olabilir.
- KZOB ile sağlanan fonlar sürelidir. Belirli sürelerin sonunda KZOB'ların nominal değerleri üzerinden veya zarar söz konusu ise düşen zarar payı indirildikten sonra geri ödenmesi gerekir.
- KZOB'a ilişkin kâr ve zarara katılma oranının saptanması güç ve zaman alıcıdır.

1.2. BORÇLANMA VE BORÇLANMA MALİYETİ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

İşletmelerin ihtiyaç duydukları varlıkları finanse ederken tercih ettikleri kaynaklardan biri de borçlanmadır. Borçlanma söz konusu olduğunda, borcun vadesi ve maliyeti önem taşımaktadır.

³⁶ AKGÜÇ, Öztin, a.g.e., s.683.

³⁷ AKGÜÇ, Öztin, a.g.e., s.684.

Maliyet, gider ve harcama kavramları işletme biliminde çok kullanılan kavramlardır. Bu bölümde maliyet, gider, harcama kavramları tek tek açıklanarak kavramlar arasında karşılaştırmaya yer verilecektir.

1.2.1. Borçlanma Kavramı

Borç, sözlük anlamına bakıldığında, geri verilmek üzere alınan veya ödenmesi gerekli para; borçlanma ise borçlanmak işi, istikraz anlamındadır³⁸.

Hukuki olarak borç dar ve geniş anlamda ifade edilir. Dar anlamda borç, sadece para borcunu ifade eder. Geniş anlamda borç ise, alacaklı ve borçlu diye nitelendirilen iki taraf arasında mevcut bulunan hukuki bir bağı ifade eder³⁹.

Borçlar, bilanço eşitliği açısından üçüncü kişilerin varlıklar üzerindeki haklarını ifade eder. İşletmenin varlıklarını finanse etmede kullanılan kaynakların işletme dışından sağlanan kısmı borç anlamında “yabancı kaynak” olarak nitelenmektedir. Muhasebede borçlar gruplandırılırken, borcun ortaya çıkış nedenleri de göz önünde bulundurulur. İşletmeye finansal kaynak yaratmak için alınan paralar nedeniyle ortaya çıkan borçlar, “finansal borçlar”; kredili olarak mal alınması nedeniyle ortaya çıkan borçlar “ticari borçlar”; diğer nedenlerle ortaya çıkan borçlar ise “diğer borçlar”, “alınan avanslar”, “ödenecek vergi” ve “diğer yükümlülükler” gibi değişik terimlerle isimlendirilmektedir⁴⁰.

Kavramsal Çerçeve’ye göre borcun en temel özelliği mevcut bir yükümlülük içermesidir. Yükümlülük belli bir şekilde hareket etmeyi veya davranmayı gerektiren bir görev veya sorumluluktur⁴¹.

Kavramsal Çerçeve’de borcun oluşması da şu şekildedir⁴²: “Borçlar geçmişte olan işlemlerin veya gerçekleştirilen olayların sonucunda oluşur. Örneğin, malların alımı veya hizmetlerin kullanımı, alım veya kullanım sırasında ya da önceden ödeme yapılmamışsa, ticari borç yaratır ya da bir bankadan kredi alınması halinde geri ödenmesi gereken bir borç doğar. Müşterilerinin yıllık alımları üzerinden daha sonra satış indirimleri uygulayan bir

³⁸ TÜRK DİL KURUMU, Türkçe Sözlük, Ankara, 2005, s.298-299.

³⁹ OKAN, Neval ve Turgut AKINTÜRK, Hukuka Giriş, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 2004, s.181.

⁴⁰ ERDAMAR, Cengiz ve Feryal Orhan BASIK, Finansal Muhasebe, İ.Ü. İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Araştırma ve Yardım Vakfı Yayın No:6, İstanbul, 1999, s.8.

⁴¹ TMSK, “Kavramsal Çerçeve”, Par. 60, http://www.tmsk.org.tr/tms_seti/TMSTFRS2009/KAVRAMSAL_CERCEVE/Kavramsal%20Çerçeve.doc, (Erişim Tarihi: 10.08.2009)

⁴² TMSK, “Kavramsal Çerçeve”, Par. 63.

işletme de ileride yapacağı indirimleri borç olarak tahakkuk ettirmelidir. Bu durumda, işletmenin yapmış olduğu mal satışları (satış anında indirim için gider karşılığı ayıracağından) aynı zamanda borç doğuran işlemler olmaktadır”.

İşletmeler, varlıklarını edinmek için gerek duydukları kaynakların tamamını öz-kaynaklardan karşılayamazlar. Bu, hem teknik açıdan olanaksızdır (vergi sorumluluğunun yerine getirilmesinde vergi dairesine veya sosyal güvenlik kurumlarına doğan borçlar gibi), hem de rasyonel bir davranış değildir. Yatırımların tamamını özkaynaklardan karşılayan bir yönetici, “finansal kaldıraç” etkisinden yararlanmamak gibi rasyonel olmayan bir davranışta bulunmuş olur⁴³.

Günümüzde ekonomik konjonktürün çok çeşitli olumsuz etkisi, işletmelerin gerek yatırım döneminde ve gerekse işletme döneminde kaynak ihtiyacını her geçen gün artırmaktadır. Varlıklarını özkaynaklarla karşılayamayan işletmeler, faaliyetlerini kesintisiz bir şekilde sürdürmek, ödemelerini zamanında yapabilmek, müşteri ihtiyaçlarını zamanında karşılamak ve küreselleşen dünyada gerek ulusal gerekse uluslararası alanlarda rekabet edebilmek ve daha fazla söz sahibi olabilmek için, ek kaynak edinmek zorunda kalmaktadır. Bu nedenle işletmeler, gerek yatırım döneminde ve gerekse işletme döneminde varlıklarını artırmak veya yenilemek amacıyla borçlanmaktadır⁴⁴.

1.2.2. Maliyet, Gider ve Harcama Kavramları

Maliyet kavramı bir amaca ulaşmak, bir nesneye sahip olabilmek için katlanılan fedakârlıkların tümüdür. Ticaret işletmeleri için, satın alınan mal bedeli ile bu malın elde edilmesi için yapılmış tüm giderler toplamı (Taşıma, sigorta, komisyon, depolama vb. gibi) o malın maliyetini oluştururken; üretim işletmeleri için ise, mamulün tamamlanmış hale gelmesi için katlanılan üretimle ilgili tüm fedakârlıklar o mamulün maliyetini oluşturmaktadır⁴⁵. Genel anlamda maliyet ise, bir amaca ulaşmak için katlanılan fedakârlıklar toplamıdır⁴⁶.

Gider ve zarar çoğu kez karıştırılmaktadır. Oysa ikisinin anlamları çok farklıdır. Gider; işletmeye ekonomik bir yarar sağlamak üzere yapılan bir harcama veya tüketimdir⁴⁷.

⁴³ TENKER, Nejat, Finansal Muhasebe, 2. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 1999, s.237.

⁴⁴ BEKLER, Muhittin, “Borçlanma Maliyetlerinin Uluslararası Muhasebe Standardı, Türk Muhasebe Standardı ve Türk Vergi Mevzuatı Bakımından Değerlendirilmesi”, <http://www.tmsk.org.tr/makaleler/>, (Erişim Tarihi: 10.03.2009)

⁴⁵ YÜKÇÜ, Süleyman, Yönetim Açısından Maliyet Muhasebesi, Genişletilmiş 4.Baskı, İzmir, 1999, s.39.

⁴⁶ ŞENER, Recep, Maliyet Unsurları Muhasebesi, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004. s.37

⁴⁷ BÜYÜKMİRZA, Kamil, Maliyet ve Yönetim Muhasebesi, 11. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2007, s.53.

Zarar ise; karşılığında bir şey alınmaksızın yapılan sermaye çekişleri dışında olmak üzere teşebbüs mamelekinde (malvarlığında) meydana gelen azalmalardır. Tesislerin fırtına veya yangında hasara uğraması zarara örnektir⁴⁸. Diğer bir tanıma göre zarar; gelir ve giderler arasındaki olumsuz farktır. Gelir elde etme amacı olmaksızın varlıklarda meydana gelen değer azalışıdır⁴⁹.

Gider kavramının temel unsurlarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz⁵⁰:

- Gider işletme faaliyetlerinin ve varlığının sürdürülebilmesiyle doğrudan ilgili olmalıdır. İşletmeyle birinci dereceden ilgisi kurulamayan unsurlar işletmeler yönünden gider değil, harcama sayılabilirler.
- İşletmeler yönünden giderlerin temel fonksiyonu, gelir elde etme amacını gerçekleştirme kabiliyetleridir. İşletme faaliyetlerinin sürdürülmesi anlamında gelirin sonraki yıllarda elde edilmesi veya gider kavramı içerisinde değerlendirilebilecek harcamaların gelirin elde edilmesine olan etkisinin az olması, bunların gider sayılmalarına engel değildir.
- Gider belirli bir döneme ilişkin olmalıdır. Bu açıdan peşin ödenen kiralarda olduğu gibi, yapılan ödemenin gelecek yılları ilgilendirmesi durumunda yapılan ödemeler ancak ilgili oldukları yılların gideri sayılabilirler.

Harcama, bir varlık elde etmek veya bir hizmeti sağlamak veya bir zararın giderilmesi amacıyla, borçlanma, para ödeme veya bir varlık nakletme, sağlanmış bir hizmet veya ödenecek olan para miktarı veya nakletme, faydaları içinde bulunulan hesap dönemini aşacak olan giderleri kapsamaktadır⁵¹.

Her maliyet veya gider bir harcama gerektirmediği gibi, her harcamanın da bir gider veya maliyet olmadığı unutulmamalıdır. Örneğin, borçlanarak varlık edinmek bir maliyete katlanmadır ama bir harcama değildir. Benzer şekilde alımlarda kredi kartı kullanımının da

⁴⁸ BACKER, Morton ve JACOBSEN Lyle E., Yönetim Açısından Maliyet Muhasebesi, Çeviren: Sadık BAKLACIOĞLU, Ayıldız Matbaası, Ankara, 1974, s.4.

⁴⁹ KÜÇÜKSAVAŞ, Nihat, a.g.e., s.848.

⁵⁰ UNUTKAN, Özcan, "Telefon, Su ve Elektrik İdarelerine Ödenen Gecikme Zamlarının Gider Niteliği ve Muhasebeleştirilmesi", Mali Çözüm Dergisi, S.61, <http://www.ismmmo.org.tr/searchdergi.asp>, (Erişim Tarihi: 10.03.2009)

⁵¹ ALTUĞ, Osman, a.g.e., s.16.

bir harcama olduğu söylenemez. Ancak satıcıya veya finans kurumuna yapılan ödeme ise kesinlikle harcamadır. Çünkü işletmenin nakit değerleri tüketilmiştir⁵².

1.2.3. Maliyet, Gider ve Harcama Kavramlarının Karşılaştırılması

Maliyet, gider ve harcama kavramlarının karşılaştırılması maliyet-gider ve gider-harcama ilişkisi açısından incelenebilir.

1.2.3.1. Maliyet- Gider İlişkisi

İşletmenin ekonomik bir yarar sağlamak için yaptığı harcamalar ve tükettiği varlık ve hizmetlerin parasal tutarları, gider olarak tanımlanmakta, daha sonra belirli amaçlar altında toplanan gider toplamları da ilgili amacın maliyetini oluşturmaktadır⁵³.

Maliyetin gidere dönüşebilmesi için, yararının belirli bir dönemde tükenmiş olması gerekmektedir. Maliyetlere ait yararların tükenmesine ilişkin başlıca hususlar aşağıdaki gibidir⁵⁴:

- Yararı tükenen maliyet, mal ve hizmetlerin alıcılara teslim edildiği dönem hasılatıyla doğrudan doğruya ilgili bulunmalıdır. Örneğin, stoklar satılıp, müşterilere devredildiklerinde, söz konusu stok maliyetlerinin yararı tükenmiş olacağından, satılan malın maliyeti kalemi başlığı altında, bir gider unsuru olarak, o dönemin satış hasılatı ile karşılaştırılması gerekecektir.
- Yararı tükenen maliyetler gelir tablosundaki dönemle ilgili bulunmalıdır. Bir maliyet harcamasının gider olarak kabul edilmesi için, söz konusu, maliyetin yararının o dönemde tüketilmiş olması gerekmektedir.
- Dönem hasılatının elde edilmesiyle ilgili bulunmasa dahi varlık maliyetlerine ait faydalar, ölçülebilir bir biçimde tükenmiş olmalıdır. Örneğin; yangın, deprem, sel gibi doğal afetlerden dolayı, varlıkların maliyetlerinin faydası tükenmiş ise, başka bir ifadeyle kullanılmaz hale gelmişler ise, söz konusu maliyetlerin zarar olarak dönem hasılatından düşülmesi gerekir.

⁵² SELEK, Seha ve Seçkin GÖNEN, “Maliyet, Gider, Harcama ve Maliyetleme Sistemlerine Son Gelişmeler Işığında Genel Bir Bakış”, Yaklaşım Dergisi, S.156, Aralık 2005, http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/s_word.asp, (Erişim Tarihi: 04.03.2009)

⁵³ ŞENER, Recep, a.g.e., s.66.

⁵⁴ AKDOĞAN, Nalan, a.g.e., s.11-13.

1.2.3.2. Gider- Harcama İlişkisi

Harcama giderden önce yapılmış veya gider harcamadan önce yapılmış ya da her ikisi aynı anda yapılmış olabilir. Bazı durumlarda harcama yapılmış; ancak bu harcama gider haline dönüşmemiştir. Örneğin, peşin olarak satın alınan ham maddeler ve peşin ödenmiş giderler gibi. Burada önce harcama yapılmıştır. Ancak, bu harcamanın gidere dönüşmesi daha sonraki zaman süresi içinde mümkün olacaktır. Diğer taraftan gider, bazı durumlarda harcamadan önce tahakkuk etmiş olabilir. Başka bir ifadeyle gider doğmuş, fakat henüz harcama yapılmamış olabilir. Aşağıda hangi harcamaların gider sayılacağına yer verilmiştir⁵⁵:

- i. Harcamanın işletme faaliyetlerinin devamı için yapılmış olması;
- ii. Harcamanın işletmenin öz sermayesini azaltmış olması;
- iii. Harcamanın işletmenin öz sermayesini koruma için yapılmış olması.

Yukarıda maliyet, gider, harcama, zarar kelimelerinin tanımını yaptıktan sonra, ortaya şöyle bir sonuç çıkmaktadır; bir üretim işletmesinde, mamul üretmek için çeşitli fedakârlıklara katlanılır ve mamul maliyeti oluşur. Üretilen bu mamuller satıldığında ise, maliyet gidere dönüşmektedir. Satış nedeniyle de hasılat elde edilecektir⁵⁶.

1.3. MUHASEBE STANDARTLARI VE MUHASEBE STANDARTLARINDA ULUSLARARASI UYUM

Muhasebe standartları ulusal ve uluslararası muhasebe standartları başlıkları altında incelenmektedir. Ulusal muhasebe standartlarının, uluslararası muhasebe standartlarına uyumunun sağlanması ile oluşacak tek bir muhasebe dili sonucunda ülkeler arası ticari faaliyetler artacak, finansal tabloların karşılaştırılabilirliği sağlanmış olacaktır.

1.3.1. Ulusal Muhasebe Standartları

Kelime anlamı olarak muhasebe standartları; muhasebe uygulamaları hakkında, konusunda uzman kişilerden oluşan bağımsız kurullar tarafından, tespit edilmiş kurallar bütünüdür⁵⁷.

⁵⁵ AKDOĞAN, Nalan, a.g.e., s.10-11.

⁵⁶ KARTAL, Ali, Maliyet Muhasebesi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2007, s.7.

⁵⁷ KÜÇÜKSAVAŞ, Nihat, a.g.e., s.843.

Ulusal muhasebe standartları, belirli bir ülke içindir; belirli bir sistemdir; o ülkedeki kurum ve işletmelerde muhasebe birliğini sağlar; bu kurum ve işletmeler, bu tümlleme göre, o ülkedeki ilgili yerlere hesap verir. Ulusal muhasebe standartları, kendi muhasebe sistemini bozmadan uluslararası muhasebe standartlarına yaklaştırılabilir⁵⁸.

Finansal tabloların, kullanıcılarının ihtiyaç duyduğu işletme sonuçlarını doğru, gerçek durumu yansıtan, karşılaştırılabilir, tutarlı, güvenilir, dengeli ve anlaşılabilir olarak yansıtabilmesi için uyulması gereken ilke ve kurallar bütünü olarak tanımlayabileceğimiz muhasebe standartlarının, oluşturulması ve oluşturulan muhasebe standartlarına uyum, küreselleşen finansal bilgilerin güvenilirliğinin artmasını sağlamıştır. Uluslararası muhasebe standartlarının üretilmesinin tek başına yeterli olması beklenemez. Bu nedenle her ülkede ulusal muhasebe standartlarının oluşturulması ve bu standartların uluslararası muhasebe standartlarına uyumlu olması gerekmektedir⁵⁹.

1.3.2. Uluslararası Muhasebe Standartları

Uluslararası muhasebe standartları, farklı ülkelerdeki ekonomik faaliyetlerin benzer muhasebe uygulamaları ile değerlendirilmesini, benzer şekilde ve değerlerde raporlanmasını uyumlaştırarak, karşılaştırılabilir biçimde algılanmalarını sağlamaktadır⁶⁰.

Diğer bir tanıma göre; uluslararası muhasebe standartları, çok uluslu kazanç amaçlı kurum ve işletmelerin, uyguladıkları muhasebe tümllemlerinde değil, bundan sonraki finansal tabloların ayrıca değerlendirme ve sunuşlarında asgari müştereklerde birlik sağlamak için oluşturulan ve her biri kendi içinde tutarlı bir bütündür; bunlar, asıllarında olduğu gibi kabul edilir; bunlara bir şey eklenmez ve bunlardan bir şey çıkartılmaz; bunlar, çok özenle hazırlanmış, kendi içlerinde tutarlı birer yazılı metindir⁶¹.

Uluslararası muhasebe standartlarının oluşturulması ve bunlara uyumun sağlanmasını gerektiren faktörlerin başlıcaları olarak; sermaye piyasalarının uluslararası hale gelmesi,

⁵⁸ YAZICI, Mehmet, "Muhasebe Standardının Tanımı", Muhasebe ve Finansman Dergisi, S:18, Nisan 2003, s.36.

⁵⁹ BOSTANCI, Serpil, "Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu", Mali Çözüm Dergisi", S.59, <http://www.ismmmo.org.tr/searchdergi.asp>, (Erişim Tarihi: 24.02.2009).

⁶⁰ BOSTANCI, Serpil, a.g.m.

⁶¹ YAZICI, Mehmet, a.g.m., s.37.

çokuluslu şirketlerin ve ülkeler arası yatırım/birleşmelerin artması ve ekonomik birlik oluşturma çabaları sıralanabilir⁶².

Uluslararası Muhasebe Standartlarını kullanmaya karar veren ülkeler, bu uygulamayı başlatırken yeni IFRS'lere atıfta bulunarak tam set olarak yasal düzenlemeyle uygulamaya koymuştur, ya da kendi dillerine aynen çevirerek tam seti kendi ülke standardı haline dönüştürmüşlerdir. Bazı ülkeler ise; kendi mevcut standartlarını kullanmaya devam etmişler ancak IFRS'lerle uyumlaştırmışlardır⁶³.

Küreselleşmenin sonucu olarak artık yatırımcılar, sadece o ülkede yaşayanlar değil; dünyanın her yerinde yaşayan kişilerden oluşabilmektedir. İletişim teknolojisindeki gelişmeler, yatırımcıları kendi ülke sınırları dışına taşımıştır. Bu nedenle Japonya'da yaşayan bir yatırımcı, İstanbul Borsasında, Londra Borsasında, New York Borsasında anında yatırım yapma olanağına sahiptir. Sermaye hareketlerinin dünyada kolayca dolaşması, finansal tablolardaki bilgilerin niteliksel özelliklerine ilgiyi çekmiştir. Artık finansal tablolardaki bilgilerin, bütün yatırımcılar için aynı anlama gelecek şekilde kullanılıp sunulması gerekmektedir. Uluslararası finansal raporlama standartlarına duyulan ihtiyaç, bu küreselleşmenin sonucudur. Dünyada ortak bir muhasebe dilinin oluşması için çalışmalar devam etmektedir. Türkiye'nin de finansal tabloların hazırlanıp sunulmasında uluslararası uygulamaları kullanmaya başlaması, yurtdışı yatırımcıların bilgi ihtiyacını büyük ölçüde karşılamış olacaktır⁶⁴.

1.3.3. Muhasebe Standartlarında Uluslararası Uyum

Uyumlaştırma (harmonisation); farklı ülkelerde faaliyet gösteren işletmelerce hazırlanan finansal raporların karşılaştırılabilirliğini artırmak amacıyla muhasebe uygulamaları, muhasebe standartları ve muhasebeye ilişkin yasal düzenlemeler arasında var olan farklılıkların azaltılması süreci olarak tanımlanabilir⁶⁵.

⁶² ÇİFTÇİ, Yavuz ve Alper ERSERİM, "Muhasebe Standartlarında Uluslararası Uyumlaştırma Çalışmaları ve Türkiye'deki Durumun İncelenmesi", Uluslararası Sermaye Hareketleri ve Gelişmekte Olan Piyasalar Sempozyumu, 24-27 Nisan 2008,

http://bandirma.balikesir.edu.tr/bildiriler/34_Yavuz_Ciftci_Alper_Erserim.doc, (Erişim Tarihi: 04.03.2009).

⁶³ AKDOĞAN, Nalan ve Nejat TENKER, "Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri", 11. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2007, s.19-21.

⁶⁴ AKDOĞAN, Nalan ve Nejat TENKER, a.g.e., s.35.

⁶⁵ AKSOY, Tamer, "Finansal Muhasebe ve Raporlama Standartlarında Uyumlaştırma ve UMS/IFRS Bazında Küresel Muhasebe Standartları Setine Yöneliş Eğilimi", Mali Çözüm Dergisi, S.71, 2005, s.185.

Diğer bir tanıma göre uyumlaştırma; her ülkede farklılaşan ihtiyaçların mantıksız çatışmalara yol açmadan uyumlu hale gelmesine ve ülkelerin raporlama yapmalarına izin vermektir. IFRS, IAS'nin uygulamalarına yönelik bir uyum hareketi sürecidir. Uyumlaştırma sürecinin en sonunda homojenlik ve aynılığın olduğu aşamada standartlaşma durumu söz konusu olacaktır⁶⁶.

Finansal raporların anlaşılır, tutarlı, tarafsız ve karşılaştırılabilir nitelikte sunulması, bu raporları kullanan kişi ve kurumların sağlıklı karar almalarında önemli rol oynamaktadır. Bunun sağlanması için, muhasebe ve raporlamanın belirlenmiş yüksek düzeyde ilke ve standartlara uygun olarak yapılması ve ülke içinde muhasebe uygulamalarındaki farklılıkların giderilmesi gereklidir⁶⁷.

Muhasebe standartlarında uluslararası uyum çalışmalarına yön veren başlıca kuruluşlar; Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB), Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC), Menkul Kıymetler Borsaları Uluslararası Örgütü (IOSCO), Avrupa Birliği (AB) ve Amerikan Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB) olarak sıralanabilir.

Uluslararası muhasebe standartlarına uyum konusunda ülkemizde Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Sigorta ve Reasürans Sektörüne Yönelik Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) çalışmalar yapmaktadır.

Muhasebe standartlarında uluslararası uyumun faydaları üç temel noktada toplanmaktadır⁶⁸.

- Uyumlaştırmanın en büyük yararı, uluslararası finansal bilgilerin karşılaştırılmasıdır. Böyle bir karşılaştırma, yabancı finansal tabloların güvenilirliği hakkındaki yanlış anlamaları ortadan kaldırmaktadır. Böylece uluslararası yatırımın akışı önündeki en önemli engel ortadan kalkmış olmaktadır.

⁶⁶ ÇANKAYA, Fikret, "Uluslararası Muhasebe Uyumunun Ölçülmesine Yönelik Bir Uygulama: Rusya, Çin ve Türkiye Karşılaştırması", ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 3, S.6, 2007, s.129.

⁶⁷ ÇİFTÇİ, Yavuz ve Alper ERSERİM, a.g.m.,

⁶⁸ TOROSLU, M.Vefa, "Dünyada ve Türkiye'de Muhasebe Standartlarının Gelişimi", Yaklaşım Dergisi, S.197, 2009, http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/read_frame.asp?file_name=20090514470.htm, (Erişim Tarihi: 07.05.2009).

- Farklı finansal bilgilerin konsolide edilmesinden kaynaklanan zaman ve para israfı önlenmiş olur. Böylece farklı finansal bilgilerin, birçok raporlarla değişik hukuk ve uygulamaların etkisini aşmaya çalışması ortadan kalkmış olur.
- Uyumlaştırma; bütün dünyadaki yerel ekonomik, hukuki ve sosyal seviyeyi mümkün olduğu en yüksek düzeye çıkarma ve tutarlı hale getirme amacıdadır.

İKİNCİ BÖLÜM

BORÇLANMA MALİYETLERİ VE BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Çalışmanın ikinci bölümünde vergi mevzuatına ve standarda göre borçlanma maliyetleri ve borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi açıklanacak; ayrıca her iki uygulamanın uyumlu ve farklı yönlerini ortaya koymak amacıyla karşılaştırma yapılacaktır.

2.1. TÜRK VERGİ MEVZUATINA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Banka kredileri ile kısa/uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler, borçlanmalarla ilgili iskonto ve primlerin itfa payları, yabancı para ile borçlanmalarda kur farkı ve finansal kiralamalara ilişkin borçlanma maliyetleri TMS 23 No'lu Standarda göre borçlanma maliyeti olarak kabul edilir. Vergi mevzuatında ise faiz giderleri, kur farkları ve vade farkları borçlanma maliyeti olarak ele alınır.

2.1.1. Türk Vergi Mevzuatına Göre Borçlanma Maliyetleri

Vergi mevzuatına göre borçlanma maliyetleri faiz giderleri, kur farkları ve vade farkları başlıkları altında incelenir. Vergi uygulamalarında varlığın iktisap edildiği döneme kadar oluşan kur farkı, vade farkı ve faiz giderleri varlığın maliyetine dahil edilmesi zorunlu bir uygulama iken, varlık iktisap edildikten sonra oluşan kur farkı, vade farkı, faiz giderleri varlığın maliyetine dahil edilir veya dönem gideri olarak muhasebeleştirilir.

2.1.1.1. Faiz Giderleri

163 Sayılı VUK Tebliği'ne göre; kuruluş (yatırım) dönemine ait faiz giderlerinin maddi duran varlıkların maliyetine eklenmesi zorunludur. Yatırım aktifleştirildikten sonra işletme dönemine ait yatırım ile ilgili faiz giderleri ise, içinde bulunulan yılda doğrudan gider yazılacağı gibi maddi duran varlıkların maliyetine de eklenebilir⁶⁹.

⁶⁹ YÜKÇÜ, Süleyman, M.Yılmaz İÇERLİ ve Gülşeh UĞURLUEL, "TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebesi-II", Yaklaşım Dergisi, Sayı:185, Mayıs 2008, s.34.

2.1.1.2. Kur Farkları

Kur farkı, bir ülke parasının diğer ülke paraları karşısındaki değerinde meydana gelen değişimi ifade eder⁷⁰.

238 Sıra No'lu VUK Genel Tebliği'ne göre emtianın satın alınıp işletme stoklarına girdiği tarihe kadar oluşan kur farklarının maliyete intikal ettirilmesi zorunludur. Stoka kalan emtia ile ilgili olarak daha sonra ortaya çıkacak kur farklarının ise, ilgili buldukları yıllarda gider yazılması veya maliyete intikal ettirilmesi mümkün bulunmaktadır⁷¹.

Döviz kredisi kullanılarak yurt dışından sabit kıymet ithal edilmesi sırasında veya sonradan bu kıymetlere ilişkin borç taksitlerinin değerlendirilmesi dolayısıyla ortaya çıkan kur farklarından, sabit kıymetin iktisap edildiği dönem sonuna kadar olanları, kıymetin maliyetine eklenmesi zorunlu bulunmakta, aynı kıymetlerle ilgili olarak söz konusu dönemden sonra ortaya çıkan kur farklarının ise, ait oldukları yıllarda doğrudan gider yazılması ya da maliyete intikal ettirilerek amortisman konusu yapılması mümkün bulunmaktadır⁷².

2.1.1.3. Vade Farkları

İster malın fatura bedeline dahil olsun, ister malın fatura bedelinde ayrıca gösterilsin ve isterse sonradan fatura edilsin (mal alış tarihinde belli olması koşuluyla) vade farkları stok maliyetine dahil edilir. Ancak, vade farkının ait olduğu mal satılmışsa vade farkı gider olarak dikkate alınır⁷³.

Maddi duran varlık değerlemesinde vade farkları; maddi duran varlıklar kredi ile iktisap edilmişse, bunların aktife alındıkları dönemin sonuna kadar oluşan finansman giderlerinin maliyet bedeline dahil edilmesi gerekmektedir. Aktife alınanın gerçekleştiği hesap döneminden sonra oluşan finansman giderleri ise tercihe bağlı olarak maliyet bedeline ilave edilmekte veya gider olarak dikkate alınmaktadır⁷⁴.

Vergi mevzuatı yönünden faiz, kur farkı, vade farkı giderleri aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

⁷⁰ ÇİFTÇİ, Yavuz ve Abdulkadir ŞAHİN, a.g.m., s.36-37.

⁷¹ ÖRTEN, Remzi ve Aydın KARAPINAR, a.g.e., s.97.

⁷² BEKLER, Muhittin, a.g.m, s.7.

⁷³ ÖRTEN, Remzi ve Aydın KARAPINAR, a.g.e., s.97.

⁷⁴ AKYOL, Mehmet Emin, "Değerleme İşlemlerinde Vade Farkları", Yaklaşım Dergisi, S.195, Mart 2009, http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/s_word.asp, (Erişim Tarihi: 25.05.2009).

Tablo 1. Vergi Mevzuatı Yönünden Faiz, Kur Farkı, Vade Farkı Giderleri⁷⁵

	FAİZ GİDERLERİ		KUR FARKI GİDERLERİ		VADE FARKLARI GİDERİ	
	Kuruluş dönemine ait faiz giderleri	İşletme dönemine ait faiz giderleri	Sabit kıymetin iktisap edildiği dönem sonuna kadar	Dönemden sonra ortaya çıkan kur farkları	Maddi duran varlık değerlemesinde aktife alındıkları dönem sonuna kadar	Aktife alındıktan sonraki dönemden sonra
VERGİ MEVZUATI YÖNÜNDEN	Maliyete dahil edilir.	Doğrudan gider yazılır veya maddi duran varlıkların maliyetine eklenebilir.	Maliyet bedeline dahil edilir.	Doğrudan gider yazılır veya maliyet bedeline ilave edilir.	Maliyet bedeline dahil edilir.	Maliyet bedeline ilave edilir veya gider olarak dikkate alınır.

Tablo1’ den anlaşılacağı gibi, vergi mevzuatı yönünden faiz, kur farkı, vade farkı giderleri aktife alındıkları dönem sonuna kadar maliyet bedeline dahil edilir. Aktife alındıktan sonraki dönemden sonra, maliyet bedeline ilave edilir veya gider olarak dikkate alınır.

2.1.2. Türk Vergi Mevzuatına Göre Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

2.1.2.1. Faiz Giderleri ve Muhasebeleştirilmesi

- Kuruluş Dönemine Ait Faiz Giderleri

163 Sayılı VUK Tebliği’ne göre; kuruluş (yatırım) dönemine ait faiz giderlerinin maddi duran varlıkların maliyetine eklenmesi zorunludur. Başka bir ifadeyle, duran varlığın

⁷⁵ VUK m. 163 ve 238.

aktifleştirildiği hesap dönemi sonuna kadar ödenmek veya tahakkuk etmek suretiyle kesinleşen faiz giderleri duran varlığın maliyetine eklenmek zorundadır⁷⁶.

Örnek⁷⁷: A işletmesi B Bankası'ndan 75.000 TL tutarında 4 yıl vadeli kredi sağlamıştır. Kredi X makinesinin alımı ve montajı için kullanılacaktır. Söz konusu kredi için kuruluş (yatırım) dönemine ilişkin hesaplanan faiz giderleri toplamı 60.000 TL'dir.

Cözüm:

780 FİNANSMAN GİDERLERİ 400 BANKA KREDİLERİ Faiz giderleri nedeni ile	60.000	60.000
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA Faiz giderlerinin yatırım maliyetine yansıtılması	60.000	60.000

Makinelerin satın alınması (alış bedeli, gümrük giderleri, taşıma giderleri, sigorta giderleri, montaj giderleri vs.) için 250.000 TL harcandığı varsayılırsa, montajın tamamlanması durumunda 258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR hesabı kullanılır.

253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR 258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR Yatırımın tamamlanması nedeni ile	310.000	310.000
--	---------	---------

⁷⁶ YÜKÇÜ, Süleyman, İÇERLİ, Yılmaz ve Gülşeh UĞURLUEL, "TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebesi-II", a.g.m., s.34.

⁷⁷ BEKLER, Muhittin, a.g.m.

- İşletme Dönemi Faiz Giderleri

İşletme dönemine ait faiz giderleri ise, içinde bulunulan yılda doğrudan gider yazılabilir ya da maddi duran varlıkların maliyetine eklenebilir. Faiz giderlerinin yatırım maliyetine eklenmesi;

Yukarıdaki örneğin devamı olarak A işletmesinin işletme dönemine ilişkin faiz giderlerinin 85.000 TL hesaplandığı varsayılırsa, mükellef bu gideri yukarıda da ifade edildiği gibi iki şekilde muhasebeleştirebilecektir:

Faiz giderinin dönem gideri olarak kabul edilmesi;

780 FİNANSMAN GİDERLERİ 400 BANKA KREDİLERİ Faiz giderleri nedeni ile	85.000	85.000
---	--------	--------

Faiz giderlerinin yatırım maliyetine eklenmesi;

780 FİNANSMAN GİDERLERİ 400 BANKA KREDİLERİ Faiz giderleri nedeni ile	85.000	85.000
253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR 781 FİNANSMAN GİD. YANS. HS. Faiz giderlerinin yatırım maliyetine yansıtılması	85.000	85.000

2.1.2.2. Maddi Duran Varlıklara İlişkin Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

Maddi duran varlıklar, satılmak üzere değil, işletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere edinilmektedir. Duran varlıklar birden çok yıl kullanıldıklarından dolayı bilanço aktifinin en önemli ögesidir.

Maddi duran varlıklar Tekdüzen Hesap Planı'nda aşağıdaki hesaplarda izlenmektedir:

- Arazi ve arsalar
- Yer altı ve yerüstü düzenleri
- Binalar
- Tesis, makine ve cihazlar
- Taşıtlar
- Demirbaşlar
- Diğer maddi duran varlıklar
- Birikmiş amortismanlar (-)
- Yapılmakta olan yatırımlar,

Boş arazi ve arsalar dışında kalanların faydalı ömürleri Vergi Usul Kanunu'nun 314. maddesine göre sınırlıdır. Boş arazi ve arsalar amortismanına tabi değilken bunlar dışında kalan varlıklar için amortisman ayrılmaktadır. Duran varlıkların maliyet bedelleri, VUK 270. maddesine göre alışa ilişkin giderlerden ve alış bedelinden oluşmaktadır.

Maddi duran varlık edinimi sonucunda ortaya çıkan kur farkı, faiz giderleri Vergi Usul Kanunu'nun 280 ve 285. maddesine göre maliyet ile ilişkilendirilir.

- Maddi Duran Varlıkların Yurtdışından İthalatı Sırasında ve Aktifleştirilme Tarihine Kadar Ortaya Çıkan Kur Farkları

Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca yatırımların finansmanında kullanılan kredilere ilişkin faiz giderleri ile yurt dışından döviz kredisıyla maddi duran varlık ithal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan kur farklarının, yatırımın yapıldığı döneme ait olanların maddi duran varlıklarla birlikte amortisman yoluyla itfa edilmek üzere yatırım maliyetine eklenmesi gerekmektedir.

- Yurtdışından İthal Edilen Maddi Duran Varlığın Aktifleştirilmesinden Sonra Ortaya Çıkan Kur Farkları

İşletme aktifleştirme döneminden sonra oluşacak kur farkı ve faiz giderlerinin muhasebeleştirilmesinde ilgili buldukları yıllarda doğrudan gider yazılması ya da maliyete intikal ettirmek suretiyle amortismanına tabi tutulması ihtiyari bırakılmıştır⁷⁸.

Örnek: A işletmesi uzun vadeli döviz kredisi kullanarak X makinesini varlıklarına dahil etmiştir. Makinenin iktisap edildiği dönem sonuna kadar oluşan kur farkı toplamı 60.000 YTL'dir.

Cözüm:

780 FİNANSMAN GİDERLERİ 400 BANKA KREDİLERİ Kur farkı nedeni ile	60.000	60.000
253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR 781 FİN. GİD. YANS. HS. Kur farkının makinenin maliyetine yansıtılması	60.000	60.000

2.1.2.3. Stoklara İlişkin Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

Stoklar, işletmelerin ticaretini yapmak için edindiği veya ürettiği iktisadi kıymetlerin dönem sonu itibariyle henüz satılmamış kısmı ile henüz üretime sevk edilmemiş ilk madde ve malzemelerden oluşmaktadır. İşletme stokları, her an satılabilecek veya üretime verilebilecek kıymetlerden oluştuğundan bilançoda dönen varlıklar içinde yer alır.

Stoklar Tekdüzen Hesap Planı'nda aşağıdaki gibidir:

- İlk Madde ve Malzeme,
- Yarı Mamuller- Üretim,
- Mamuller,
- Ticari Mallar,

⁷⁸ İBİŞ, Cemal ve Diğerleri, Seçilmiş Türkiye Finansal Raporlama Standartları, İSMMMO Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2009, s.84.

- Diğer Stoklar,
- Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-),
- Verilen Sipariş Avansları.

VUK'da stokların değerlemesi maliyet esasına göre yapılmaktadır⁷⁹. VUK 267. maddesine göre malın değerlendirme günündeki satış bedeli %10 oranında düşüklük gösterirse bu durumda maliyet bedeli yerine emsal bedel kullanılır.

- Yurtiçi Borçlanmalardan Kaynaklanan Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

Bu hükme göre, işletmelerin finansman amacıyla bankalar ve benzeri kurumlardan sağladıkları kredilerin faiz ve benzeri giderlerinden oluşan borçlanma maliyetlerinden dönem sonunda stoklara pay vermeleri zorunlu değildir. Tebliğde, işletmelere konu ile ilgili iki seçenek tanınmıştır. Burada işletmeler, ya genel borçlanma maliyetlerinden stoklarla ilgili kısmı stok maliyetlerine ekleyerek aktifleştirirler, ya da genel borçlanma maliyetlerinin stoklarla ilişkisini dikkate almadan tamamını dönem gideri olarak muhasebeleştirirler⁸⁰.

- Döviz Kredilerinden Kaynaklanan Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

Döviz kredilerinden kaynaklanan borçlanma maliyetleri, stok kalemlerinin elde edilmesi ve muhasebeleştirilmesi tarihine kadar olan dönem ve stok kalemlerinin muhasebeleştirilme tarihinden sonraki döneme ilişkin kur farkları olmak üzere iki gruba ayrılır.

- a) Stok Kalemlerinin Elde Edilmesi ve Muhasebeleştirilmesi Tarihine Kadar Olan Döneme İlişkin Kur Farkları: Ülkemiz vergi uygulamalarında stoklarla ilgili oluşan kur farklarının, stokların işletme aktifine dahil edildiği tarihe kadar oluşan kısmının stok maliyetine dahil edilmesi zorunlu bir uygulamadır.
- b) Stok Kalemlerinin Muhasebeleştirilme Tarihinden Sonraki Döneme İlişkin Kur Farkları : Muhasebeleştirilme tarihinden sonraki döneme ilişkin kur farklarının stok

⁷⁹ AKBULUT, Yıldız Özerhan, “Vergi Usul Kanunundaki Değerleme Hükümlerinin Türkiye Finansal Raporlama Standartları Kapsamında Değerlendirilmesi”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt: 10, S:1, 2008, s.24.

⁸⁰ BEKLER, Muhittin, a.g.m.,

maliyetine dahil edilmesi ya da gider olarak kaydedilmesi seçimlik hak olarak bırakılmıştır⁸¹.

2.2. TMS 23 NO'LU STANDARDA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

TMS 23 No'lu standartta borçlanma maliyetlerinin kapsamına, muhasebeleştirme yöntemlerine ve muhasebeleştirmede kullanılan özel durumlara yer verilmektedir.

2.2.1. TMS 23 No'lu Standarda Göre Borçlanma Maliyetleri

Standarda göre borçlanma maliyetleri; banka kredileri ile kısa/uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler, borçlanmalarla ilgili iskonto ve primlerin itfa payları, yabancı para ile borçlanmalarda kur farkı ve finansal kiralamalara ilişkin borçlanma maliyetleri olarak sıralanmaktadır.

2.2.1.1. Banka Kredileri İle Kısa/Uzun Vadeli Borçlanmalara Uygulanan Faizler

İşletmeler, özkaynaklarının yetersiz olduğu durumda borçlanma yolunu tercih eder. Borçlanma yollarından biri de banka kredileridir. Aldıkları kredileri faizi ile beraber geri ödemek zorundadır.

Sermaye yapısı kararları her işletme için önem taşır. Bu önem işletmelerde getiriye en yüksek tutara çıkarma ihtiyacından ve kararların işletmelerin rekabet ortamındaki gücü üzerindeki etkisinden kaynaklanmaktadır. Borçlanma da sermaye yapısı kararlarında önemli bir paya sahiptir. İşletmeler büyük ya da küçük miktarlarda borç kullanabilirler⁸². Finansal tablo ilkelerine göre kısa vadeli borçlanma; işletmelerin en fazla bir yıl içerisinde ödeyecekleri borçlardır. Uzun vadeli borçlanma ise; işletmelerin bir yıldan fazla vadede ödeyecekleri borçlardır.

2.2.1.2. Borçlanmalarla İlgili İskonto ve Primlerin İtfa Payları

Menkul Kıymetler İhraç Farkları Hesabı, nominal değerinin altında bir değerle, başka bir ifadeyle iskontolu olarak çıkarılan menkul kıymetlerin nominal değeri ile menkul kıymeti alan kişiden tahsil edilen tutar arasındaki farkın kaydedilmesi ve bu farkların gidere dönüşmesine kadar bekletilmesi için açılır. Böylece işletme tarafından çıkarılmış menkul kıymetlerin kayıtlarda tedavülde bulunan tutarları ile görünmesi sağlanmakta, aynı zamanda

⁸¹ ÇİFTÇİ, Yavuz ve Abdulkadir ŞAHİN, a.g.m., s.43.

⁸² DEMİR, Defne, "Firmaların Borçlanma Yapılarının Aktif Karlılıklarına Etkisi ve İMKB'de İşlem Gören Firmalar Üzerinde Bir Araştırma", Mali Çözüm Dergisi, S.75, 2006, s.93.

bilançoda bu hesaptaki tutarların finansal borçlar toplamından indirim biçiminde gösterilmesi suretiyle bilanço gününde toplam finansal borcun net tutarı sergilenmektedir⁸³.

Nominal değer altında ihraç edilen tahvil ve senetlerin olumsuz ihraç farkları da borçlanma maliyeti olarak kabul edilir. Menkul Kıymetler İhraç Farkları Hesabı, menkul kıymetlerin değerlerinin altında başka bir ifadeyle iskontolu olarak satılması sonucu oluşan borçlanma maliyetlerinin izlendiği ve bu giderlerin çıkarılan menkul kıymetin süresine göre ertelenen kısmını gösterir⁸⁴.

2.2.1.3. Yabancı Para İle Borçlanmalarda Kur Farkları

Döviz kuru, iki para biriminin değişim oranıdır. Kur farkı ise, bir para birimindeki belirli bir tutarın diğer bir para birimine farklı kurlardan çevrilmesinden kaynaklanan farktır⁸⁵.

Yabancı para cinsinden işlemler sonucunda oluşan kur farkları, genel kural olarak kazanç ya da zarar olarak dönemin gelir tablosunda raporlanır. Yabancı paraya dayalı varlıklarda kur farkından artış kâra, azalışlar zarara neden olurken; kaynaklarda artışlar zarara, azalışlar kâra neden olmaktadır. İşlem gerçekleştiği hesap döneminde sonuçlanıyor ise, tüm kur farkı aynı dönemde muhasebeleştirilir. Ancak, işlem izleyen bir muhasebe döneminde kapanıyorsa, kapanma tarihine kadar her bir dönemde oluşan kur farkı ilgili olduğu dönemde dikkate alınır⁸⁶.

2.2.1.4. Finansal Kiralamalara İlişkin Borçlanma Maliyetleri

Finansal kiralama, bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan her türlü risk ve yararların devredildiği sözleşmedir. Sözleşme süresi sonunda, mülkiyet devredilebilir veya devredilmeyebilir⁸⁷.

TMS 17'ye göre, bir kiralama sözleşmesi veya taahhüt, kiralama sözleşmesinin başlangıcı ile kiralama süresinin başlangıcı arasındaki dönemde, kiralanan varlığın inşa veya satın alma maliyetlerinde ya da genel fiyat düzeyi gibi diğer her türlü maliyet veya değer ölçülerinde veya kiraya verenin finansman maliyetindeki değişikliklere göre ilgili kira ödemelerinin düzeltilmesi koşulunu içerebilir. Söz konusu durumda, bu Standardın

⁸³ AKDOĞAN, Nalan ve Orhan SEVİLENGÜL, Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması, Gazi Kitabevi, Ankara, 2007, s.411.

⁸⁴ TOROSLU, M.Vefa, a.g.m.,

⁸⁵ TMS 21, Par.8., <http://www.tmsk.org.tr>, (Erişim Tarihi: 12.04.2009)

⁸⁶ ÇİFTÇİ, Yavuz ve Abdulkadir ŞAHİN, "TMS 21'e Göre Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi ve Vergi Uygulamaları Karşısındaki Durumun İncelenmesi", Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar, 2008, Cilt: 45, S:516, s.41.

⁸⁷ TMS 17, Par. 4., www.tmsk.org.tr, (Erişim Tarihi: 17.05.2009).

uygulanması açısından, ilgili değişikliklerin kiralama sözleşmesinin başlangıcında olduğu kabul edilir⁸⁸.

2.2.2. TMS 23 Standardının Amacı ve Kapsamı

Tebliğe göre standardın amacı, “TMS 23 Borçlanma Maliyetleri (TMS 23) Standardının yürürlüğe konulmasıdır. Tebliğ hükümlerini Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) yürütür.” ifadesiyle belirtilmiştir.

Standardın temel ilkesine göre; bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri bu varlığın maliyetinin bir parçasını oluşturur. Diğer borçlanma maliyetleri gider olarak muhasebeleştirilir.

Standartta borçlanma maliyetleri, özellikli varlıklar, geri kazanılabilir değer, net gerçeğe uygun değer ve kullanım değeri tanımlarına yer verilmiştir.

Borçlanma Maliyetleri: Bir işletme tarafından yapılan borçlanmalarla ilgili olarak katlanılan faiz ve diğer giderlerdir. Bu ölçü, kavramsal çerçevede belirtilmiş olan dört temel değerlendirme esasından cari maliyet esasına karşılık gelmektedir⁸⁹.

Borçlanma maliyetleri arasında aşağıdakiler sayılabilir⁹⁰:

- a) “TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme” Standardında tanımlanan etkin faiz oranı yöntemi kullanılarak hesaplanan faiz gideri⁹¹,
- b) Borçlanmalarla ilgili iskonto ve primlerin itfa payları,
- c) Borç sözleşmeleri ile ilgili olarak oluşan diğer maliyetlerin itfa payları,
- d) “TMS 17 Kiralama işlemleri” Standardı uyarınca finansal tablolara yansıtılan finansal kiralamalara ilişkin borçlanma maliyetleri ve
- e) Yabancı para ile borçlanmalarda, faiz maliyetleri ile ilgili düzeltme olarak dikkate alındıkları ölçüde olmak üzere, kur farkları.

Özellikli Varlıklar: Amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilebilmesi zorunlu olarak uzun bir süreyi gerektiren varlıklardır.

⁸⁸ TMS 17, Par. 5.

⁸⁹ TMS 23, Paragraf. 5, Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) Hakkında Tebliğ Sıra No: 46, <http://www.tmsk.org.tr>, (Erişim Tarihi: 10.04.2009)

⁹⁰ TMS 23, Par. 6.

⁹¹ TMSK, “ TMS/TFRS 2009 ”, TMSK Yayınları, <http://www.tmsk.org.tr>, (Erişim Tarihi: 01.08.2009).

Standartta, özellikli varlıklara ilişkin örnekler aşağıdaki gibidir;

- Stoklar,
- İmalat tesisleri,
- Enerji üretim tesisleri,
- Maddi olmayan duran varlıklar,
- Yatırım amaçlı gayrimenkuller.

Standartta özellikli varlık kapsamında yer almayan varlıklara ilişkin örnekler aşağıdaki gibidir;

- Diğer yatırımlar
- Finansal varlıklar ve kısa süre içerisinde üretilen veya imal edilen stoklar özellikli varlık değildir. Örneğin⁹²; kola üretimi yalnızca birkaç günü almaktadır. Bu bağlamda, kola özellikli varlık olarak değerlendirilemez. (Üretimi için uzun süre gerektirmediğinden)
- Elde edildiklerinde amaçlanan kullanıma veya satışa hazır hale gelen varlıklarda özellikli varlık değildir. Örneğin⁹³: Bir başka işletmeden satın alınan ve faaliyette olan bir GSM şebekesi veya bir toptancının satın aldığı tüm ürünler satışa hazır durumda olduğu için özellikli varlık statüsünde değildir.

Geri Kazanılabılır Değer: Bir varlığın net gerçeğe uygun değer (fair value less costs) ile kullanım değerinden (value in use) yüksek olanıdır.

Net Gerçeğe Uygun Değer: Bilgili ve istekli taraflar arasında, herhangi bir ilişkiden etkilenmeyecek şartlar altında bir varlığın satışından elde edilebilecek tutardan elden çıkarma maliyetlerinin düşülmesiyle bulunan tutardır.

⁹² YÜKÇÜ, Süleyman, M.Yılmaz İÇERLİ ve Gülşeh UĞURLUEL, “TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebesi-I”, Yaklaşım Dergisi, Sayı:184, Nisan 2008, s.34.

⁹³ YÜKÇÜ, Süleyman, M.Yılmaz İÇERLİ ve Gülşeh UĞURLUEL, “TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebesi-I”, a.g.m., s.34.

Kullanım Değeri: Bir varlığın veya nakit yaratan birimin, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri ile kullanım değerinden yüksek olanıdır.

İşletmeler, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde bu Standardı uygularlar. Borç olarak sınıflandırılmayan, imtiyazlı hisseler dahil, özkaynakların gerçekleşen veya tahmini maliyetleri ile ilgili konular bu Standardın kapsamında değildir⁹⁴.

İşletmelerce aşağıdaki varlıkların elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri ile ilgili olarak bu Standardın uygulanması gerekli değildir⁹⁵:

- Gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçülen bir özellikli varlık, örneğin bir canlı varlık,
- Çok miktarda ve tekrarlanarak imal edilen veya üretilen stoklar.

2.2.3. TMS 23'e Göre Muhasebeleştirme Yöntem ve Süreci

TMS 23'ün önceki halinde, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirme yöntemleri temel ve alternatif olmak üzere ikiye ayrılmaktaydı. TMSK, IASB'a paralel olarak yaptığı değişiklikle ana (temel) yöntemi tamamen kaldırmıştır. Buna göre, alternatif yöntem borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde tek yöntem haline gelmiştir.

Uluslararası Muhasebe Standartları'nda uyum sağlamak amacıyla Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK), Uluslararası Muhasebe Standartları'nın birebir çevirisini yapmaktadır.

Borçlanma maliyetleri Standardı ilk kez 25988 Sayılı Resmi Gazete'de 09.11.2005 tarihinde yayımlanmıştır. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK), Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK) paralelinde Borçlanma Maliyetleri Standardında yaptığı yeni düzenlemeyi 15.07.2007 tarihinde 26583 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlamıştır. Standart son olarak, 28.11.2008 tarihinde 27068 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 114 No'lu Tebliğ'le güncellenmiştir.

Standartlar Kurulu IAS 23'de değişiklik yapmak için Eylül 2006 tarihinde bir değişiklik teklifi hazırlamış ve görüşe sunmuştur. Standarttaki en önemli değişiklik, ana yöntem ve alternatif yöntem ayırımından vazgeçilmesidir. Standart teklifi, mevcut standarttaki

⁹⁴ TMS 23, Par. 2-3.

⁹⁵ TMS 23, Par.4.

ana yöntemi tamamen kaldırmıştır. Alternatif yöntem ise, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde tek uygulama haline getirilmiştir. Buna göre borçlanma maliyetinin raporlanması şu şekilde açıklanmaktadır: “Bir işletme, nitelikli bir varlığın alımı, inşası veya üretim ile doğrudan ilişkili olan borçlanma maliyetlerini bu varlığın maliyetinin bir parçası olarak aktifleştirir. İşletme, diğer borçlanma maliyetlerini meydana geldiği dönemde gider olarak raporlar”⁹⁶.

IASC 1973 yılında çeşitli ülkelerdeki muhasebe örgütlerinin anlaşması sonucu kurulmuştur. 2000 yılında Londra’da IASB, IASC’nin tüm sorumluluklarını üstlenerek muhasebe standartları hazırlama ve yayımlama amacıyla kurulmuştur. Buna göre IASC’ın 2000 yılına kadar yayımlamış olduğu standartlar UMS olarak adlandırılırken, 2001 yılından sonra IASB tarafından yürürlüğe konulan standartlar UFRS (IFRS) adı altında yeni kodla adlandırılmıştır.

09.07.2009 tarihinde IASB, KOBİ (SMEs) Muhasebe Standartlarını yayımlamıştır. Standarda göre, Küçük ve orta boy işletmeler şu şekilde açıklanmaktadır⁹⁷;

- a) Kamusal sorumlulukları yoktur.
- b) Dış kullanıcılar için genel amaçlı finansal tablo yayımlanır. İş yönetimine dahil olmayan sahipler, var olan ve potansiyel kredi verenler, kredi derecelendirme kuruluşları dış kullanıcılara örnek olarak verilebilir.

Yasa ve yargı düzenlemeleri IFRS’nin halka karşı sorumlu kullanıcılar tarafından kullanılmasına izin verse bile halka karşı finansal yönden sorumlu işletmelerin finansal tabloları KOBİ için olan IFRS ile uyumlu olmayabilir.

KOBİ Muhasebe Standartları’nda Borçlanma Maliyetleri’ne 25. Bölümde yer verilmiştir. Standarda göre borçlanma maliyetleri; faiz ve işletmenin borçlandığı fonlardan kaynaklanan maliyetler olarak tanımlanır. Borçlanma maliyetleri aşağıdaki maddeleri içerir⁹⁸:

- a) Faiz maliyetleri 11. Bölüm Temel Finansal Araçlar’ da yer alan etkin faiz metodu kullanılarak hesaplanır.

⁹⁶ ÖRTEN, Remzi, Hasan KAVVAL ve Aydın KARAPINAR, a.g.e., s.383.

⁹⁷ IASB, “IFRS for Small and Medium-Sized Entities (SMEs)”, s.10, 2009, <http://go.iasb.org/IFRSforSMEs>, (Erişim: Tarihi: 04.08.2009).

⁹⁸ IASB, IFRS for Small and Medium-Sized Entities (SMEs), a.g.m., s.151.

Finansal araç: Bir işletme için finansal varlık ve diğer bir işletme için finansal yükümlülük veya özsermaye aracı oluşturan bir sözleşmedir.

- b) Finansal kiralama ile ilgili olan finansman ödemeleri 20. Bölüm (Kiralama) ile uyumlu olarak kaydedilir.
- c) Döviz borçlanmalarından kaynaklanan kur farklılıkları faiz maliyetlerinde düzeltme olarak görülür.

KOBİ Muhasebe Standartları'na göre, bir işletme bütün borçlanma maliyetlerini kar veya zarar içeren bir harcama olarak meydana geldikleri dönemde muhasebeleştirir. 23 No'lu Borçlanma Maliyetleri Standardında ise, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi daha ayrıntılıdır. Buna göre; işletmelerce, bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri, ilgili özellikli varlığın maliyetinin bir parçası olarak aktifleştirilir. İşletmeler, diğer borçlanma maliyetlerini oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirirler. Buradan görülmektedir ki, KOBİ Muhasebe Standartları'nda, özellikli varlık ayırımı dikkate alınmaksızın bütün borçlanma maliyetlerinin dönem gideri olarak muhasebeleştirilmesi benimsenmiştir.

2.2.3.1. Aktifleştirilecek Borçlanma Maliyetlerinin Hesaplanmasında

Özel Durumlar

Aktifleştirilecek borçlanma maliyetlerinin hesaplanmasında aktifleştirme oranı, aktifleştirme sınırı kullanılır. Bunların yanında özellikli varlığın defter değerinin geri kazanılabilir tutarını aşan kısmı, özel olarak özellikli varlık elde etmek için yapılan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesi özel durum içinde yer almaktadır.

Aktifleştirme Oranı

Bir işletmenin genel amaçlı olarak borçlandığı fonların bir kısmının, bir özellikli varlığın finansmanı için kullanıldığı durumlarda; aktifleştirilebilecek borçlanma maliyeti tutarı, ilgili varlığa ilişkin yapılan harcamalara uygulanacak bir aktifleştirme oranı yardımı ile belirlenir. Bu aktifleştirme oranı, özellikli varlık alımına yönelik yapılmış borçlanmalar hariç olmak üzere, işletmenin ilgili dönem süresince mevcut tüm borçlarına ilişkin borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalamasıdır. Bir dönem boyunca aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin tutarı, ilgili dönem boyunca oluşan borçlanma maliyetleri tutarını aşamaz⁹⁹.

⁹⁹ TMS 23, Par. 14.

$$\text{Ortalama Borç Maliyeti oranı} = \frac{(\text{kredi1} \times \text{kredi1 faiz oranı}) + (\text{kredi2} \times \text{kredi2 faiz oranı})}{\text{Kredi1} + \text{kredi2}}$$

Aktifleştirilecek borçlanma maliyeti = varlığa ilişkin yapılan harcamalar x aktifleştirme oranı

Örnek: Bir inşaat işletmesi kat karşılığı arsa olarak daire inşaa etmektedir. İşletme 1.6.2006 tarihinde 20 dairelik bir binanın inşaatına başlamıştır. İşletmenin bu proje dışında devam eden iki projesi daha bulunmaktadır. İşletme, 2006 yılında, projelerin finansmanı için çeşitli vadelerde krediler kullanmıştır. Bu kredilere ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir¹⁰⁰;

Banka	Tutar	Faiz Oranı
A bankası	40.000 TL	%30
B bankası	30.000 TL	%20

$$\text{Borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalaması} = \frac{40.000\text{TL} \times 0.30 + 30.000\text{TL} \times 0.20}{40.000\text{TL} + 30.000 \text{ TL}}$$

$$= 0.2571$$

$$\text{Borçlanma maliyetlerinden pay alacak ortalama harcama tutarı} = \frac{40.000\text{TL} + 30.000}{2}$$

$$= 35.000 \text{ TL}$$

¹⁰⁰ ÖRTEN, Remzi, KAVAL, Hasan ve Aydın KARAPINAR, Türkiye Muhasebe – Finansal Raporlama Standartları (TMS – TFRS), Gazi Kitabevi, Ankara, 2008, s.377.

Aktifleştirilecek borçlanma maliyeti = 35.000 x 0.2571 = 8998.5

Aktifleştirilecek tutarı 8998.5 TL'dir.

Örnek: A işletmesinin bankalardan aldığı kredi tutarları ve faiz oranları tablodaki gibidir:

Banka	Kredi tutarı	Faiz oranları
X	200.000	% 10
Y	300.000	% 20
Z	400.000	% 30

Cözüm: A işletmesi kredilerin 100.000 TL'lik kısmını üretim tesisleri inşa etmek için kullanmıştır.

Aktifleştirme oranı = $\frac{200.000 \times \% 10 + 300.000 \times \% 20 + 400.000 \times \% 30}{900.000}$

900.000

= % 22

Aktifleştirilecek borçlanma maliyeti = 100.000 X % 22

= 22.000

Bazı durumlarda borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalaması hesaplanırken hem ana ortaklık hem de bağlı ortaklıkların borçlanma tutarları dikkate alınır. Diğer durumlarda, bağlı

ortaklıkların her birinin kendi borçlanmalarına ilişkin ağırlıklı ortalama borçlanma maliyetini kullanmaları daha uygundur¹⁰¹.

Aktifleştirme Sınırı

Özellikli varlıklarla ilgili olarak aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin toplam tutarı, o dönemde bu varlıklar için yüklenilen borçlanma maliyetlerinin tutarını aşamaz.

Örnek: İşletme bir dönemde toplam 81.000 TL borçlanma maliyetine katlanmıştır. Kullanılan kredilerin tümü bir üretim tesisi için kullanılmış olsa bile üretim tesisinin maliyetine ancak 81.000 TL'lik borçlanma maliyeti yükleyebilir. Daha fazla bir borçlanma maliyeti yüklenmemelidir¹⁰².

Özellikli Varlığın Defter Değerinin Geri Kazanılabilir Tutarını Aşan Kısmı

Bir özellikli varlığın defter değeri veya beklenen nihai maliyeti, geri kazanılabilir tutarını veya net gerçekleştirilebilir değerini aşarsa; ilgili varlığın defter değeri, diğer Türkiye Muhasebe Standartları'na uygun olarak azaltılır veya tamamen kayıtlardan silinir. Belli durumlarda, azaltılan veya kayıttan silinen tutarlar, diğer Türkiye Muhasebe Standartları'na uygun olarak yeniden kayıtlara alınır¹⁰³.

Özel Olarak Özellikli Varlık Elde Etmek İçin Yapılan Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi

Bir işletme bir özellikli varlığın edinilmesi amacıyla özellikle borçlanmış ise, bu durumda aktifleştirilecek borçlanma maliyeti tutarı; ilgili dönem boyunca söz konusu borçlanmaya ilişkin oluşan borçlanma maliyetlerinden, söz konusu fonların geçici olarak nemalandırılması ile sağlanan gelirlerin düşülmesi suretiyle belirlenir¹⁰⁴.

Aktifleştirilecek tutar aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır:¹⁰⁵

Dönem boyunca söz konusu borçlanmaya ilişkin oluşan borçlanma maliyetleri XX

Söz konusu fonların geçici olarak nemalandırılması ile sağlanan gelirler (XX)

Aktifleştirilecek borçlanma maliyeti tutarı XX

¹⁰¹ TMS 23, Par.5.

¹⁰² YÜKÇÜ, Süleyman, İÇERLİ, Yılmaz ve Gülşah UĞURLUEL, "TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebesi-II", a.g.m., s.29.

¹⁰³ TMS 23, Par.16.

¹⁰⁴ TMS 23, Par.12.

¹⁰⁵ AKBULUT, Yıldız Özerhan, "TMS 23 Borçlanma Maliyetleri", http://www.serberkerymm.com/web/egitim/TMS_23_BOR%C3%87LANMA_MAL%C4%B0YETLER%C4%B0.ppt#256,1,TMS_23_BORÇLANMA_MALİYETLERİ, (Erişim Tarihi: 11.06.2009).

Örnek: Umut Limited Şirketi yeni bir üretim hattının yapılmasına başlamıştır. Söz konusu üretim hattının özellikli varlık niteliğinde olup 2 yıl içerisinde tamamlanması öngörülmüştür. Üretim hattının maliyeti 100.000 TL olup banka kredisi ile finanse edilecektir. Bunun için ABC Bankasından yıllık % 20 faizli, 2 yıl vadeli yatırım kredisi kullanılmıştır. Birinci yılın sonunda faiz ödemesi, ikinci yılın sonunda faiz ve anapara ödemesi yapılacaktır. Birinci yıl atıl durumda olan 50.000 TL vadeli mevduat olarak değerlendirilmiş ve toplam 6.000 TL faiz geliri elde edilmiştir¹⁰⁶.

Cözüm: Üretim hattı özellikli varlık olduğundan kullanılan kredinin faizlerinin aktifleştirilerek üretim hattının maliyetine eklenmesi gerekmektedir. Ancak üretim hattının yapımı için kullanılan kredinin nemalandırılmasından elde edilen gelirin aktifleştirilecek faiz tutarından düşülmesi gerekmektedir. Buna göre aktifleştirilmesi gereken tutar aşağıdaki şekilde hesaplanır.

$$\begin{aligned} 100.000 \times \% 20 &= 20.000 \text{ 1. yıl faizi} \\ 100.000 \times \% 20 &= +\underline{20.000} \text{ 2. yıl faizi} \\ &40.000 \text{ Toplam faiz gideri} \\ &\underline{(6.000)} \text{ Mevduat faiz geliri} \\ &34.000 \text{ Aktifleştirilecek borçlanma maliyeti tutarı} \end{aligned}$$

2.2.3.2. Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi

Bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri, özellikli varlıkla ilişkili harcamaların hiç yapılmamış olması durumunda ortaya çıkmayacak borçlanma maliyetleridir. Bir işletme, münhasıran bir özellikli varlığın elde edilmesi amacı ile borçlanmışsa, o varlıkla ilgili olan borçlanma maliyetleri kolaylıkla belirlenebilir¹⁰⁷.

Bir işletme bir özellikli varlığın edinilmesi amacıyla özellikle borçlanmış ise, bu durumda aktifleştirilecek borçlanma maliyeti tutarını; ilgili dönem boyunca söz konusu borçlanmaya

¹⁰⁶ TOROSLU, Vefa, "TMS 23 Borçlanma Maliyetleri", Yaklaşım Dergisi, Haziran 2009, S.198, <http://www.yaklasim.com>, (Erişim Tarihi: 03.06.2009).

¹⁰⁷ TMSK, Par.10.

ilişkin oluşan borçlanma maliyetlerinden, söz konusu fonların geçici olarak nemalandırılması ile sağlanan gelirlerin düşülmesi suretiyle belirlir¹⁰⁸.

Örnek: Umut Limited Şirketi bir alışveriş merkezinin yapımına başlamış ve inşaatın 4 yıl içerisinde tamamlanması öngörülmüştür. Şirket inşaatın önemli bir kısmını özkaynakları ile finanse edecektir. Eksik kalan kısım için ise inşaatın başlangıcında yıllık % 15 faizli 300.000 TL tutarında tahvil ihraç etmiştir. Tahvilin faizleri yıllık olarak anaparası ise dördüncü yılın sonunda ödenecektir. Tahvillerin satışını gerçekleştirecek aracı kuruluşa % 1 oranında komisyon ödenmiştir¹⁰⁹.

$$\text{Yıllık faiz: } 300.000 \times \% 15 = 45.000$$

$$\text{Komisyon bedeli} = 300.000 \times \% 1 = 3.000$$

$$\text{İhraç maliyeti (yıllık)} = 3.000 / 4 = 750$$

$$\text{Aktifleştirilecek borçlanma maliyeti tutarı} = 45.750$$

Cözüm:

Tahvil ihraç edilmesi durumunda kayıtlar aşağıdaki gibidir:

102 BANKALAR 405 ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER Çıkarılmış tahvillerin kaydı	300.000	300.000
408 MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI 102 BANKALAR Tahvil ihraç giderinin kaydı	3.000	3.000

¹⁰⁸ TMS 23, Par. 12.

¹⁰⁹ TOROSLU, Vefa, a.g.m.,

Her yıl aktifleştirilecek faiz ve ihraç giderleri için yapılması gereken muhasebe kayıtları:

308 MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI 408 MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI Tahvil ihraç giderinin kısa vadeli hesaba aktarılması	750	750
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR 308 MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI 304 TAHVİL ANAPARA BORÇ TAKSİT VE FAİZLERİ	45.750	750 45.000
304 TAHVİL ANAPARA BORÇ TAKSİT VE FAİZLERİ 102 BANKALAR Bir yıllık tahvil faizinin ödenmesi	45.000	45.000

Dördüncü yılın sonunda yapılması gereken muhasebe kayıtları:

405 ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER 304 TAHVİL ANAPARA BORÇ TAKSİT VE FAİZLERİ Tahvil anaparasının kısa vadeli hesaba aktarılması	300.000	300.000
304 TAHVİL ANAPARA BORÇ TAKSİT VE FAİZLERİ 102 BANKALAR Tahvil anaparasının ödenmesi	300.000	300.000
252 BİNALAR 258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR Tahvil ihraç maliyetinin aktifleştirilmesi	183.000	183.000

Borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilebilmesi için borçlanma maliyetleri özellikli varlık olmalıdır. Alışveriş merkezi bir özellikli varlık olduğundan borçlanma maliyetleri, ilgili varlığın maliyetine dahil edilir.

Örnek: Bir işletmede ilave bir fabrika binası inşa etmek için aşağıdaki işlemler gerçekleştirilmiştir¹¹⁰:

- i. Fabrika binasının inşaatında harcanmak üzere, bir bankadan üç yıl faiz ve anapara geri ödemesiz, 6.000TL uzun vadeli yatırım kredisi kullanılmıştır.
- ii. Henüz fabrika binasının inşaatı başlamadan söz konusu kredi tutarı geçici bir süre bankalarda vadeli mevduat hesabı açılmak suretiyle değerlendirilmiş ve 600 TL faiz geliri elde edilmiştir.
- iii. Fabrika binasının inşaatına başlanmış ve ilgili dönem sonuna kadar 1000 TL harcama yapılmıştır.
- iv. Kullanılan krediye ilk hesap dönemi sonunda 400 TL faiz tahakkuk etmiştir.
- v. Dönem sonunda ilgili finansman giderleri aktifleştirilmiştir.

Cözüm:

- i. Fabrika binasının inşaatı için alınan kredinin kaydı;

102 BANKALAR	6.000	
400 BANKA KREDİLERİ		6.000

¹¹⁰ YÜKÇÜ, Süleyman, İÇERLİ, Yılmaz ve Gülşah UĞURLUEL, “TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebesi-I”, a.g.m.

ii. Yatırım kredisinin değerlendirilmesiyle elde edilen faiz gelirinin kaydı;

102 BANKALAR	600		
642 FAİZ GELİRLERİ		600	

iii. Fabrika binasının yapılması için yapılan harcamaların kaydı;

258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	1.000		
102 BANKALAR		1.000	

iv. Yatırım kredisine ilişkin dönem sonu faiz tahakkuku;

780 FİNANSMAN GİDERLERİ	400		
400 BANKA KREDİLERİ		400	

v. Finansman giderinin yatırım maliyetine aktarımı;

258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	400		
781 FİN. GİD. YANS. HS.		400	

Yatırım kredisinin değerlendirilmesi sonucunda elde edilen faiz gelirinin yatırım maliyetlerinden düşülmesi;

642 FAİZ GELİRLERİ	600		
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR		600	

Standarda göre, bir işletme özellikli bir varlığın finansmanına ilişkin yapılan işlemleri, fonların bir kısmının veya tamamının söz konusu varlık için kullanımından belli bir süre önce gerçekleştirebilir ve bu süre içinde borçlanma maliyeti oluşabilir. Böyle durumlarda özellikli varlıklara ilişkin harcama yapılan kadar bu fonlar genellikle geçici olarak nemalandırılır. Bu durumda belirli bir döneme ilişkin aktifleştirilebilecek borçlanma maliyeti tutarının belirlenmesinde, bu tür borç alınmış fonlardan sağlanan gelirler, katlanılan borçlanma maliyetlerinden indirilir.

Örnek: Cansu Limited Şirketi işletme sermayesi ihtiyacını karşılamak için 80.000 TL kredi kullanmıştır. Dönem sonunda bu kredi için banka tarafından 5.000 TL faiz tahakkuk ettirilmiştir¹¹¹.

Şirket krediyi şirketin genel ihtiyaçlarını karşılamak için kullandığından, kredi faizi gider olarak muhasebeleştirilir.

Çözüm:

102 BANKALAR 300 BANKA KREDİLERİ Kredi kullanımı	80.000	80.000
780 FİNANSMAN GİDERLERİ 300 BANKA KREDİLERİ Faiz tahakkuku	5.000	5.000
660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERİ 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI Faiz giderinin sonuç hesaplarına aktarılması	5.000	5.000

¹¹¹ TOROSLU, Vefa, a.g.m.

Dönem sonunda yansıtma hesabının kapatılması;

781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI	5.000	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ		5.000

Örnek: Bir beyaz eşya mağazası satmak üzere peşin fiyatı 1.000 TL olan buzdolabından vadeli olarak 1.200 TL'ye 20 adet satın alınmıştır¹¹². (KDV ihmal edilmiştir.)

Cözüm: Buzdolabı özellikli varlık olmayıp satışa hazır bir üründür. Bu nedenden dolayı ürünün vadeli fiyatı ile peşin fiyatı arasındaki farkın finansman gideri olarak muhasebeleştirilmesi gerekmektedir. Bu işlem için yapılması gereken muhasebe kayıtları şu şekildedir:

153 TİCARİ MALLAR	20.000	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	4.000	
320 SATICILAR		24.000
Ticari mal satın alınması		

2.2.3.3. Aktifleştirmenin Başlaması

İşletmelerce borçlanma maliyetlerinin bir özellikli varlığın maliyetinin parçası olarak aktifleştirilmesine, aktifleştirme koşullarının sağlandığı tarihte başlanır.

Aktifleştirmenin başlama tarihi, işletmenin aşağıdaki koşulların tümünü sağladığı tarihtir¹¹³:

(a) İşletme, varlık için harcama yaptığında;

¹¹²TOROSLU, Vefa, a.g.m.,

¹¹³ TMS 23, Par.17.

(b) Borçlanma maliyetleri oluştuğunda;

(c) İşletme, ilgili varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlere başladığında.

Standarda göre; bir özellikli varlığa ilişkin harcamalar sadece; nakit ödeme, diğer varlıkların transferi veya faiz içeren yükümlülüklerin üstlenilmesini kapsar.

Bir varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemler; ilgili varlığın fiziksel olarak inşa edilmesi ile sınırlı değildir. Bu işlemler; söz konusu varlıkla ilgili fiziksel inşaatın başlamasından önceki, gerekli izinlerin alınması gibi teknik ve idari faaliyetleri de içerir. Ancak, bu tür işlemler, varlığın durumunu değiştiren herhangi bir üretim veya gelişme olmaksızın varlığın elde tutulmasını kapsamaz¹¹⁴.

Örneğin; bir arazinin inşaatı hazır duruma getirilmesine ilişkin işlemler sırasında oluşan borçlanma maliyetleri, arazinin geliştirilmesi ile ilgili çalışmaların yapıldığı dönem boyunca aktifleştirilir. Ancak, bina yapma amacıyla alınan bir arazinin, herhangi bir gelişme olmaksızın elde tutulması sırasında oluşan borçlanma maliyetleri aktifleştirilemez.

Örnek¹¹⁵: Bir inşaat işletmesi, şehrin gelişme göstereceğini beklediği bölgesinde 1998 yılında villalar inşa edip satmak amacıyla 15 dönüm arsa almıştır. Arsanın alımı için bankadan kredi çekilmiştir. Arsa alımı ile ilgili krediler 2000 yılına kadar ödenmiş ve bu krediler için toplam 2000 TL faize katlanılmıştır.

İlgili bölgede yerleşimin artmaya başlaması ile birlikte işletme, 2004 yılında inşaatı başlama kararı almıştır. Haziran 2004 tarihinde projeler tamamlanmış ve satış ofisi oluşturulmuştur. Villaların temelden satışı için gerekli satış kampanyalarına başlanmıştır. Y bankasına başvurularak villaların temelini atmak üzere 500.000 TL kredi kullanımı için anlaşılmıştır. Kredi, bankaya 15 gün önce haber vermek üzere istenilen zamanda kullanılabilir. Çekilmiş olmasına rağmen hesapta bekleyen paralar ise günlük olarak ters repo yapılacaktır. 2004 yılı sonunda, kullanılan krediler için 5000 TL faiz gideri, 100 TL faiz geliri tahakkuk ettirilmiştir.

¹¹⁴ TMS 23, Par.19.

¹¹⁵ ÖRTEN, Remzi, Hasan KAVAL ve Aydın KARAPINAR, a.g.e.,s.380-381'den yararlanılmıştır.

Cözüm: İşletme arsayı üzerinde villa yapmak amacıyla satın almıştır. Kredinin kullanıldığı 1998-2000 yılları arasında villa inşasına yönelik bir faaliyette bulunulmamıştır. Bu bakımdan işletmenin 1998-2000 dönemine ait 2.000 TL'lik faizi aktifleştirmesi mümkün değildir.

İşletme 2004 yılında villa inşasına ilişkin faaliyetlere başlamıştır. Dolayısıyla bu döneme ilişkin 5.000 TL'lik faizi aktifleştirebilecektir. Bu tutardan, ilgili kredi nedeniyle elde edilen 100 TL faiz geliri olduğu için indirilecektir. Böylece aktifleştirilecek tutar 4.900 TL olacaktır. Eğer arsa alımı için bu paranın tamamı kullanılmamışsa, faiz giderinin tamamı değil, kullanılan kısma düşen kısmı aktifleştirilecektir.

780 FİNANSMAN GİDERLERİ	5.000	
400 BANKA KREDİLERİ		5.000
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	5.000	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HS.		5.000
642 FAİZ GELİRLERİ	100	
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR		100

2.2.3.4. Aktifleştirme İşlemine Ara Verilmesi

Standarda göre, özellikli varlığın kullanıma veya satışa hazır hale gelmesi için uzun süre ara verilirse borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine de ara verilir.

Özellikli varlığın kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi sırasında oluşan gecikme kaçınılmaz ise borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilmez.

Örnek: Bir stok kaleminin olgunlaşması için ihtiyaç duyulan ek süre boyunca veya yüksek su seviyesinin alışılagelmiş bir olay olduğu coğrafi bir bölgede

yapılmakta olan bir köprünün inşaatının yüksek su seviyesi nedeniyle gecikmeye uğradığı ek sürelerde borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine devam edilir.

Örnek: Demir Yapı A.Ş. Mavişehir’de 200 dairelik 5 blok halinde bir site yapmaktadır. 2007 yılının Aralık ayındaki yoğun yağış nedeniyle zeminde su seviyesi aşırı yükselmiştir. Bu nedenle inşaatı 3 ay ara verilmiştir. Bu süre içinde bankadan daha önce alınmış krediye ilişkin 1200 TL’lik faiz tahakkuk etmiştir. Ayrıca işçilerin ücretleri de ödenmeye devam edilmiştir. İnşaatı 20 işçi çalışmakta ve aylık 1000 TL ücret almaktadırlar¹¹⁶.

Cözüm:

780 FİNANSMAN GİDERLERİ	1.200
400 BANKA KREDİLERİ	1.200

258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	1.200
781 FİNANSMAN GİD. YANSITMA HS.	1.200

• *İşçi ücretlerinin tahakkuku:*

720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ	60.000
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONL.	} 60.000
361 ÖDENECEK SOS. GÜV. KES.	
335 PERSONELE BORÇLAR	

¹¹⁶ YÜKÇÜ, Süleyman; İÇERLİ, Yılmaz ve Gülşeh UĞURLUEL, “TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebesi –II” , a.g.m., s.32-33.

2.2.3.5. Aktifleştirme İşlemine Son Verilmesi

Bir varlığın kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemler tamamlandığında borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilir¹¹⁷.

Bir varlığın fiziken inşasının tamamlanması; olağan idari işlemler devam etse dahi, ilgili varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır olduğu anlamına gelir. Varlıkla ilgili, müşterinin veya kullanıcının talebine göre, dekorasyon ve benzeri küçük işlemlere devam edilmesi tüm işlemlerin esas itibarıyla tamamlanmadığı anlamına gelmez¹¹⁸.

Bir özellikli varlığın yapımının parçalar halinde tamamlandığı ve diğer parçaların yapımı devam ederken her bir parçanın kullanılabilirdiği durumlarda; belli bir parçanın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli tüm işlemler esas itibarıyla tamamlandığında, ilgili parçaya ilişkin borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilir¹¹⁹.

Her biri bağımsız olarak kullanılabilen birkaç binadan oluşan bir iş merkezi, diğer bölümlerde inşaat devam ederken her bir bölümü ayrı olarak kullanılabilen bir özellikli varlığa örnek teşkil eder¹²⁰.

Örnek: Çelik fabrikası gibi, aynı tesisin farklı bölümlerinde birbirini takip eden çeşitli süreçler içeren bir endüstriyel tesis de, herhangi bir parçasının kullanılabilmesi için bütünüyle tamamlanması gereken bir özellikli varlıktır.

Örnek: İnşaat firması, 3 blok şeklinde 60 dairelik yüzme havuzlu bir sitenin inşaatına başlamıştır. Daireler 2004 yılında tamamlanarak oturma açılmıştır. Ancak, yüzme havuzunun inşaatı 2005 yılında tamamlanabilmiştir. İşletme 2003 yılında kullandığı banka kredisini 2005 yılında kapatmıştır. 2003 yılında 4000 TL, 2004 yılında 6000 TL, 2005 yılında 1000 TL faiz ödemesi yapılmıştır¹²¹.

Buna göre işletme 2003 ve 2004 yılında gerçekleşen faiz giderlerinin tüm sitenin inşaa maliyetine dahil edecektir. 2005 yılındaki 1000 TL'lik faiz giderini ise sadece yüzme havuzu maliyeti ile ilişkilendirebilecektir.

¹¹⁷ TMS 23, Par.22.

¹¹⁸ TMS 23, Par. 23.

¹¹⁹ TMS 23, Par. 24.

¹²⁰ TMS 23, Par.25.

¹²¹ ÖRTEN, Remzi, Hasan KAVAL ve Aydın KARAPINAR, a.g.e., s.382-383.

2.2.4. Finansal Tablo Dipnotlarında Açıklanacak Bilgiler

İşletmeler; ilgili dönem boyunca aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin tutarını ve aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetleri tutarının belirlenmesinde kullanılan aktifleştirme oranını açıklarlar¹²².

2.3. BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Borçlanma maliyetleri, vergi mevzuatında ve Türkiye Muhasebe Standartları'nda, maddi duran varlıklar ve stoklar başlıklarında incelenmektedir. Maddi duran varlıklar ve stokların vergi uygulamaları ve standart yönünden karşılaştırılması; muhasebeleştirilme, değerlendirme modelleri ve kur farkları olmak üzere üç ayrı başlıkta aşağıda ele alınacaktır.

2.3.1. Maddi Duran Varlıkların TMS 16 ve VUK Yönünden Karşılaştırılması

TMS 16'ya göre maddi duran varlıkların ilk muhasebeleştirilmesinde maliyet bedeli esas alınmaktadır. Muhasebeleştirme sonrasında değerlemede ise, maliyet modeli veya yeniden değerlendirme modelleri kullanılabilir. Vergi Usul Kanunu'nda ilk muhasebeleştirme yapılırken maliyet bedeli, muhasebeleştirme sonrası değerlendirme yapılırken amorti edilmiş maliyet esas alınır.

2.3.1.1. Değerleme Modelleri Yönünden Karşılaştırılması

Maddi Duran Varlıklara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 16) maliyet, maliyet ve yeniden değerlendirme modelini aşağıdaki gibi tanımlamaktadır:

Maliyet; bir varlığın elde edilmesinde veya inşaatında ödenen nakit veya nakit benzerlerini veya verilen diğer bedellerin gerçeğe uygun değerini veya belli durumlarda, (diğer TFRS'lerin özel hükümleri uyarınca) ilk muhasebeleştirme sırasında ilgili varlığa atfedilen bedeli ifade eder. (örnek TFRS 2 Hisse Bazlı Ödemeler)

Maliyet modeli; Bir maddi duran varlık kalemi varlık olarak muhasebeleştirildikten sonra, finansal tablolarda maliyetinden birikmiş amortisman ve varsa birikmiş değer düşüklüğü zararları indirildikten sonraki değeri ile gösterilir.

Yeniden değerlendirme modeli; Gerçeğe uygun değeri güvenilir olarak ölçülebilen bir maddi duran varlık kalemi; varlık olarak muhasebeleştirildikten sonra, yeniden değerlendirilmiş

¹²² TMS 23, Par. 26.

tutarı üzerinden gösterilir. Yeniden değerlendirilmiş tutar, yeniden değerlendirme tarihindeki gerçeğe uygun değerinden, müteakip birikmiş amortisman ve müteakip birikmiş değer düşüklüğü zararlarının indirilmesi suretiyle bulunan değerdir. Yeniden değerlemeler, bilanço tarihi itibarıyla gerçeğe uygun değer kullanılarak bulunacak tutarın defter değerinden önemli ölçüde farklı olmasına neden olmayacak şekilde düzenli olarak yapılmalıdır.

Sonraki dönemlerde yapılan yeniden değerlendirme neticesinde¹²³;

- Değer artışı tespit edilirse, varsa önceki dönemlerde söz konusu varlığa ilişkin olarak giderleştirilmiş tutarları tersine çevirecek şekilde gelir yazıldıktan sonra, özkaynak hesabına kaydedilmesi,
- Değerde düşüş meydana gelmişse, varsa daha önceki dönemlerde muhasebeleştirilen özkaynak hesabındaki tutarları azaltacak şekilde kayıt yapıldıktan sonra, söz konusu dönemde giderleştirilmesi gerekir.

Aşağıdaki tabloda Vergi Usul Kanunu ve TMS’de uygulanan maddi duran varlıklarda değerlendirme modelleri karşılaştırılmıştır.

Tablo 2. Maddi Duran Varlıklarda Değerleme Modelleri

KALEMLER	VERGİ USUL KANUNU	TMS/TFRS
MADDİ DURAN VARLIKLAR	İlk edinmede maliyet bedeli, izleyen dönemlerde amorti edilmiş maliyet.	İlk edinmede maliyet bedeli, izleyen dönemlerde maliyet modeli veya yeniden değerlendirme modeli seçilir.

Kaynak: AKBULUT, Özerhan, a.g.m., s.35.

Tablodan göreceğimiz gibi hem Vergi Usul Kanunu’nda hem de TMS’de ilk muhasebeleştirme yapılırken maliyet bedeli esas alınır. Farklılık ise muhasebeleştirme sonrasında ortaya çıkmaktadır. Buna göre Vergi Usul Kanunu’nda muhasebeleştirme sonrası değerlemede amorti edilmiş maliyet, TMS’de ise maliyet modeli veya yeniden değerlendirme modeli esas alınır.

¹²³ DAĞDEMİR, Serdal, “Maddi Duran Varlıklara İlişkin TMS 16 ve VUK’da Yeralan Düzenlemeler-I”, Yaklaşım Dergisi, Nisan 2008, S.184, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/index.asp>, (Erişim Tarihi: 25.05.2009)

2.3.1.2. Muhasebeleştirilme Yönünden Karşılaştırılması

Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde VUK ile TMS 23 arasında farklılıklar vardır. TMS 23: Borçlanma Maliyetleri Standardı'na göre, maddi duran varlığın edinimi ile doğrudan ilgili kredilerin faiz, komisyon, kur farkı gibi borçlanma maliyetlerinin dönem gideri olarak finansman giderlerinde muhasebeleştirilmesi gerekir. VUK' da ise, maddi duran varlıkla doğrudan ilgili bir kredinin, o varlığın yatırım dönemine düşen kısmının duran varlığın maliyetine eklenmesi zorunludur. Varlık aktife girdikten sonra ise finansman giderlerinin varlığın maliyet bedeline ilave edilmesi veya dönem gideri olarak muhasebeleştirilmesi konusu mükelleflerin isteğine bırakılmıştır¹²⁴.

2.3.1.3. Kur Farkları Yönünden Karşılaştırılması

Vergi Usul Kanunu ve TMS yönünden farklılıklar yabancı paralı duran varlık alım işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde karşımıza çıkmaktadır. TMS'ye göre varlık eğer özellikli mal kapsamındaysa, yatırım maliyetine dahil edilir. Varlık özellikli mal kapsamında değilse, sonuç hesaplarında muhasebeleştirilir. VUK'da varlığın iktisap edildiği yılın sonuna kadar oluşan kur farklarının maliyete intikali zorunludur. Sonraki dönemde ise, ya maliyet hesaplarına ya da sonuç hesaplarına intikal ettirilir.

¹²⁴ AKBULUT, Yıldız Özerhan, "Vergi Usul Kanunundaki Değerleme Hükümlerinin Türkiye Finansal Raporlama Standartları Kapsamında Değerlendirilmesi", Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt: 10, S:1, 2008 , s.13.

Kur farklarının TMS ve vergi uygulamaları yönünden incelenmesi aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 3. Kur Farklarının TMS ve Vergi Uygulamaları Yönünden İncelenmesi

KONU	TMS UYGULAMALARI	VERGİ UYGULAMALARI
Yabancı Paralı Mal Satış İşlemlerinden Kaynaklanan Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi	Sonuç hesaplarında muhasebeleştirilir.	TMS ile uyumludur
Yabancı Paralı Mal Alım İşlemlerinden Kaynaklanan Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi	Sonuç hesaplarında muhasebeleştirilir.	Stoklara alındığı tarihe kadar oluşan kur farkının malın maliyetine dahil edilmesi zorunludur. Daha sonra oluşan kur farklarının maliyete dahil edilmesi ya da gider olarak kaydedilmesi ihtiyari bırakılmıştır.
Yabancı Paralı Duran Varlık Alım İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi ve Kur Farklarının Raporlanması	Varlığın Özellikli Mal Kapsamında Olması Durumu: Yatırım maliyetine dahil edilir	Varlığın iktisap edildiği yılın sonuna kadar oluşan kur farklarının maliyete intikal ettirilmesi zorunludur. Sonraki dönemlerde oluşan kur farklarının ise maliyete ya da sonuç hesaplarına intikal ettirilmesi ihtiyaridir.
	Varlığın Özellikli Mal Kapsamında Olmaması Durumu: Sonuç hesaplarında muhasebeleştirilir.	
Yabancı İşletmelerdeki Net Yatırımlara İlişkin Parasal Kalemlerden Kaynaklanan Kur Farklarının Raporlanması	Yatırımlar elden çıkarılıncaya kadar finansal tablolarda gelir veya gider olarak tahakkuk ettirilmeden “Birikmiş Kur Farkları” başlığı altında öz kaynaklar kapsamı içinde raporlanır. Yabancı işletmelerdeki net yatırımların satışı yapıldığında, ilgili kur farkları satışın oranına bağlı olarak gelir tablosuna yansıtılır.	Dönem sonlarında Vergi Usul Kanunu değerlendirme hükümlerince değerlemeye tabi tutularak oluşan farkları dönemin kambiyo kârı veya zararı olarak sonuç hesaplarına yansıtılmaktadır.
Yabancı Paralı Alacak ve Borçlarının Değerlemesi Sonucu Oluşan Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması	Sonuç hesaplarında muhasebeleştirilir.	TMS ile uyumludur

Kaynak: ÇİFTÇİ, Yavuz ve Abdülkadir ŞAHİN, a.g.m., s.44.

Tabloya göre yabancı paralı mal satış ve alım işlemlerinden kaynaklanan kur farklarının muhasebeleştirilmesi TMS yönünden aynıdır, ancak Vergi Usul Kanunu yönünden birtakım farklılıklar karşımıza çıkmaktadır. Yabancı paralı duran varlık alım işlemlerinde, standarda göre varlığın özellikli varlık olup olmasına göre kur farkının muhasebeleştirilmesi değişmektedir. Yabancı paralı alacak ve borçlarının değerlemesi sonucu oluşan kur farkları hem standartta hem de vergi uygulamalarında sonuç hesaplarında muhasebeleştirilir.

2.3.2. Stokların TMS 2 ve VUK Yönünden Karşılaştırılması

Stoklar standarda ve vergi uygulamalarına göre değerlendirme modelleri, kur farkları yönünden karşılaştırılmıştır.

2.3.2.1. Değerleme Modelleri Yönünden Karşılaştırılması

TMS 2’de yer alan stok tanımı Vergi Usul Kanunu’nda emtia tanımına karşılık gelmektedir. Stoklar, TMS 2’ye göre maliyet ve net gerçekleşebilir değerinin düşük olanı ile değerlendirilir.

Standarda göre maliyetin ve net gerçekleşebilir değerinin tanımı aşağıdaki gibidir:

Stokların maliyeti; tüm satın alma maliyetlerini, dönüştürme maliyetlerini ve stokların mevcut durumuna ve konumuna getirilmesi için katlanılan diğer maliyetleri içerir.

Net gerçekleşebilir değer; işin normal akışı içinde, tahmini satış fiyatından, tahmini tamamlanma maliyeti ve satışı gerçekleştirmek için gerekli tahmini satış giderleri toplamının, düşürülmesiyle elde edilen tutarı ifade eder.

Net gerçekleşebilir değerinin tahmini, hesaplama anında mevcut güvenilir kanıtlara göre stokların satılması durumunda elde edilmesi beklenen satış tutarları esas alınarak yapılır. Bu tahminler, dönem sonundaki mevcut koşullarla uyumlu oldukları ölçüde, dönem sonundan sonra oluşan fiyat ve maliyet dalgalanmalarıyla doğrudan bağlantılı olan olayları da dikkate alır¹²⁵.

Net gerçekleşebilir değere ilişkin tahminler yapılırken, ayrıca, stokların elde tutulma amacı da dikkate alınır. Örneğin, taahhüt edilen kesin satış veya hizmet sözleşmelerini yerine getirmek için elde tutulan stokların net gerçekleşebilir değerinin belirlenmesinde, sözleşme

¹²⁵ TMSK, TMS 2 Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ Sıra No:78, m.3. , http://www.tmsk.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=41&Itemid=38, (Erişim Tarihi: 03.02.2009).

fiyatı esas alınır. Elde tutulan stoklar, satış sözleşmelerinde belirtilenlerden fazla ise, fazla olan kısmın net gerçekleşebilir değeri, genel satış fiyatları dikkate alınarak belirlenir. Taahhüt edilen kesin satış tutarından daha fazla stokun elde bulundurulması veya bir satın alma taahhüdünün olması nedeniyle ortaya çıkabilecek karşılıklar veya koşullu borçlar, “TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar” Standardında yer alan hükümler çerçevesinde işleme tabi tutulur¹²⁶.

Gerçeğe uygun değer; karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın el değiştirmesi ya da bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkması gereken tutardır.

“TMS 23 Borçlanma Maliyetleri Standardı”, borçlanma maliyetlerinin stokların maliyetine dahil edildiği sınırlı koşulları belirlemiştir. Buna göre özellikli varlık niteliğinde olan ve satılabilir duruma getirilmesi uzun bir süreyi gerektiren stoklar için katlanılan borçlanma maliyetleri istenirse stok maliyetine verilebilir¹²⁷.

Bir işletme stokları vadeli ödeme koşuluyla almış olabilir. Anlaşma, peşin alım fiyatı ile ödenen fiyat arasında bir fark olan finansman unsuru içerdiği takdirde, bu unsurlar finanse edildiği dönemde faiz gideri olarak muhasebeleştirilir¹²⁸.

İktisadi kıymetlerin değerlemesine ilişkin asıl farklılık çeşitli nedenlerle değerinde düşüklük meydana geldiğinde ortaya çıkmaktadır. Böyle bir durumda VUK’a göre “emsal bedeli” ne göre değerlendirilmesi yapılmaması gerekmekte olup, emsal bedelin tespitine yönelik esaslar belirlenmiş bulunmaktadır. TMS 2’ye göre ise, bu gibi durumlarda stokun net gerçekleşebilir değer, maliyetin altına düştüğü durumlara münhasır olmak üzere işletme tarafından çeşitli tahminlere göre hesaplanan “net gerçekleşebilir değer”le değerlendirilmesi gerekmektedir. Net gerçekleşebilir değer işletmelerce gerek kavramsal çerçevede gerekse TMS 2’de belirlenen ilke ve esaslara göre belirleneceği açıktır¹²⁹.

¹²⁶ TMS 2, Par.4.

¹²⁷ TMS 2, Par.17.

¹²⁸ TMS 2, Par. 18.

¹²⁹ DAĞDEMİR, Serdal, “Vergi Usul Kanunu ve Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS 2) Göre İşletmelerdeki Emtianın (Stokların) Değerlemesi”, Yaklaşım Dergisi, Mart 2008, S.183, http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/s_word.asp, (Erişim Tarihi: 02.02.2009).

Tablo 4. VUK ve TMS Uygulamalarında Stok Değerleme

KALEMLER	VERGİ USUL KANUNU	TMS/TFRS
STOKLAR	Maliyet bedeli/belirli koşullarda emsal bedeli kullanılabilir.	İlk edinmede maliyet bedeli, izleyen dönemlerde maliyet ve net gerçekleşebilir değer düşük olanı ile değerlendirilir.

Kaynak: AKBULUT, Özerhan, a.g.m., s.35.

Tabloda özetlendiği gibi stokların değerlendirilmesi, vergi uygulamalarına göre maliyet bedeli esas alınarak yapılır. Standartta ise ilk edinmede maliyet bedeli, muhasebeleştirme sonrasında maliyet ve net gerçekleşebilir değer düşük olanı esas alınır.

2.3.2.2. Kur Farkları Yönünden Karşılaştırılması

Ülkemiz vergi uygulamalarında stoklarla ilgili oluşan kur farklarının, stokların işletme aktifine dahil edildiği tarihe kadar oluşan kısmının stok maliyetine dahil edilmesi zorunlu bir uygulama iken; bu tarihten sonra oluşan kur farklarının stok maliyetine dahil edilmesi ya da gider olarak kaydedilmesi seçimlik hak olarak bırakılmıştır. TMS uygulamasında ise, stok kaleminin özellikli varlık olması durumunda kur farkının maliyetin bir unsuru olarak, aksi durumda gider unsuru olarak dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir¹³⁰.

¹³⁰ ÇİFTÇİ, Yavuz ve Abdülkadir ŞAHİN, a.g.m., s.43.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
STANDART KAPSAMINDA
BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ
İLE İLGİLİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Borçlanma maliyetleri ve borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi ikinci bölümde vergi mevzuatına ve standarda göre ayrı ayrı ele alınmış, ayrıca bölüm sonunda borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi vergi mevzuatı ve standart açısından karşılaştırılmıştır. Bu bölümde ise yukarıdaki konularla ilgili uygulama örneklerine yer verilecektir.

3.1. AKTİFLEŞTİRİLECEK BORÇLANMA MALİYETLERİNİN
HESAPLANMASINDA ÖZEL DURUMLAR

Aktifleştirme oranı, aktifleştirilme sınırı ve özellikli varlığın defter değerinin geri kazanılabilir tutarını aşan kısmı aktifleştirilecek borçlanma maliyetlerinin hesaplanmasında kullanılan özel durumlardır.

3.1.1. Aktifleştirme Oranı

Standardın 14. paragrafına göre; bir işletmenin borçlandığı fonların bir kısmının, özellikli varlığın finansmanı için kullanıldığı durumlarda; aktifleştirilebilecek borçlanma maliyeti tutarı, ilgili varlığa ilişkin yapılan harcamalara uygulanacak bir aktifleştirme oranı yardımı ile belirlenir.

Örnek:

Banka	Kredi tutarı	Faiz oranı
A	150.000	% 15
B	100.000	% 20
C	50.000	% 25

X şirketi enerji üretim tesislerine yatırım yapmaya karar vermiştir. Projenin 4 yılda tamamlanması beklenmektedir. Projenin maliyeti ise 400.000 TL'dir. Şirket yatırımını bankalardan alacağı krediler ile gerçekleştirecektir.

$$\text{Aktifleştirme oranı} = \frac{150.000 \times \% 15 + 100.000 \times \% 20 + 50.000 \times \% 25}{300.000}$$

$$\text{Aktifleştirme oranı: } \frac{55.000}{300.000} = \% 18.33$$

Borçlanma maliyetinden pay alacak ortalama alacak tutarı = $400.000/2 = 200.000$ TL

Aktifleştirilecek borçlanma maliyeti = $200.000 \times \% 18.33 = 36.660$ TL

Cözüm:

780 FİNANSMAN GİDERLERİ 400 BANKA KREDİLERİ Faiz giderleri nedeni ile	36.660	36.660
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA Faiz giderlerinin yatırım maliyetine yansıtılması	36.660	36.660

Yatırımın tamamlanması durumunda hesap kaydı;

253 TESİS MAKİNE ve CİHAZLAR 258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR Yatırımın tamamlanması	36.660	36.660
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA 780 FİNANSMAN GİDERLERİ Dönem sonunda yansıtma hesabının kapatılması	36.660	36.660

3.1.2. Aktifleştirme Sınırı

Aktifleştirilecek borçlanma maliyetlerinin hesaplanmasında kullanılan özel durumlardan bir diğeri de aktifleştirme sınırıdır.

Özellikli varlıklarla ilgili olarak aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin toplam tutarı, o dönemde bu varlıklar için yüklenilen borçlanma maliyetlerinin tutarını aşamaz.

Yukarıdaki örnekte özellikli varlıkla ilgili olarak aktifleştirilen borçlanma maliyeti 36.660 TL'dir. 36.660 TL, o dönemde bu varlık için yüklenilen borçlanma maliyetinin tutarını aşamaz.

3.1.3. Özellikli Varlıklarda Defter Değerinin Geri Kazanılabilir Değeri Aşması

Özel durumlardan sonuncusu özellikli varlığın defter değerinin geri kazanılabilir tutarını aşan kısmında iki seçenek vardır. Birinci seçeneğe göre toplam maliyet geri kazanılabilir değeri aşıyorsa kayıtlı değer geri kazanabilir değere indirilebilir. Diğer bir seçenek ise geri kazanılabilir değeri aşan kısım standarda göre kayıtlardan silinir. İki seçenekten herhangi birisinin seçimi halinde bunun belirtilmesi gerekir.

Örnek: İşletme yeni bir bina almak için kredi kullanmaktadır. Bina maliyeti ile finansman gideri toplamı 400.000 TL. finansman gideri hariç bina maliyeti ise 300.000 TL'dir. Binanın net satış değeri 200.000 TL. kullanım değeri 250.000 TL olarak öngörülmektedir. Geri kazanabilir değeri 250.000 TL'dir.

Cözüm: Binanın maliyetinin geri kazanabilir değeri aşmaması gerekir. Finansman gideri ve bina maliyeti toplamı 400.000 TL'dir. İşletmenin böyle bir durumda 2 seçeneği vardır.

1. seçenek:

Varlığın kayıtlı değerini 250.000 TL'ye düşürmesi.

2.seçenek:

TMS'ye uygun bir şekilde tamamen kayıtlardan silinmesi.

Örnek: X şirketi 2006 yılında alışveriş merkezinin yapımına başlamıştır. Projenin 2008 yılında tamamlanması tahmin edilmektedir. Projenin maliyeti ise

600.000 TL'dir. Y bankasından % 10 faizli kredi temin edilip, kullanılmayan mevduatlardan elde edilen faiz geliri ise 100.000 TL'dir.

Cözüm: Alışveriş merkezi özellikli varlıktır.

$$\begin{aligned} \text{Aktifleştirilecek borçlanma maliyeti} &= 600.000 \times \%10 + 600.000 \times \%10 \\ &= 120.000 \rightarrow \text{Toplam faiz gideri} \end{aligned}$$

$$120.000 - 100.000 = 20.000 \text{ TL Aktifleştirilecek borçlanma maliyeti tutarı.}$$

3.2. BORÇLANMA MALİYETLERİNİN AKTİFLEŞTİRİLMESİ

Standarda göre bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri, özellikli varlıkla ilişkili harcamaların hiç yapılmamış olması durumunda ortaya çıkmayacak borçlanma maliyetleridir.

Örnek: X işletmesi 2006 yılında bina inşaatına başlamış, 2008 yılında A bankasından 50.000 TL faiz gideri tahakkuk ettirilmiştir. Bina inşaatı 2008 yılında tamamlanmıştır. Toplam inşaat maliyeti 400.000 TL'dir.

Cözüm:

780 FİNANSMAN GİDERLERİ	50.000	
400 BANKA KREDİLERİ		50.000
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	50.000	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HS.		50.000
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HS.	50.000	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ		50.000

İnşaatın tamamlanmasıyla ilgili hesap kaydı aşağıdaki gibidir;

252 BİNALAR	450.000	
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR		450.000

3.3. AKTİFLEŞTİRMENİN BAŞLAMASI

Borçlanma maliyetlerinin özellikli varlığın maliyetinin parçası olarak aktifleştirilmesine, aktifleştirme koşullarının sağlandığı tarihte başlanır.

Varlığın satışa, kullanıma hazır hale gelmesi için gerekli işlemler ve varlık için harcama yapılmaya başlandığında bunların yanı sıra borçlanma maliyetleri oluştuğunda aktifleştirme koşulları sağlanmış olur. Aşağıda aktifleştirmenin başlaması ile ilgili bir örneğe yer verilmiştir.

Örnek: X inşaat şirketi 2004 yılında aldığı araziye bina yapmaya karar vermiş, gerekli izinleri almıştır. Ancak, arazi 2004- 2006 yılları arasında elde tutulmuştur. 2007 yılında ise binanın inşaatına başlanmış, 2008 yılında tamamlanmıştır.

Cözüm: Standardın 17. paragrafına göre aktifleştirmenin başlama tarihi; işletmenin varlık için harcama yaptığı ya da varlığın kullanıma veya satışa hazır duruma gelmesi için gerekli işlemleri yaptığı tarih olarak belirtilir. Buna göre, 2004-2006 yılları arasında arazinin hiçbir gelişme olmadan elde tutulması sırasında oluşan borçlanma maliyetleri aktifleştirilemez. 2007 yılında, binanın inşaatına başlandığı için borçlanma maliyetleri aktifleştirilir. (İnşaatın kullanıma veya satışa hazır hale gelebilmesi için işlem yaptığı tarih).

3.4. AKTİFLEŞTİRME İŞLEMİNE ARA VERİLMESİ

Özellikli varlığın kullanıma veya satışa hazır hale gelebilmesi için uzun süre ara verilirse borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilir. Ancak, özellikli varlık kullanıma veya satışa hazır hale gelirken gecikme kaçınılmaz ise (örneğin, kış şartlarından dolayı oluşan yüksek su seviyesi) borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilmez. Aktifleştirme işlemine ara verilmesi aşağıda bir örnek yardımıyla açıklanmıştır.

Örnek: A, B, C işletmeleri köprü yapmak amacıyla konsorsiyum oluşturmuşlardır. Proje için ilgili bankalardan 400.000 TL tutarında uzun vadeli kredi temin edilmiştir. Ancak projenin yapıldığı bölgede kış şartlarından dolayı oluşan yüksek su seviyesi ile köprü yapımı gecikmeye uğramıştır.

Cözüm: Bölgede yüksek su seviyesi alışlagelmiş bir durum olduğundan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine devam edilir.

780 FİN. GİD. 400 BANKA KRD. Faiz giderleri nedeni ile	400.000	400.000
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR 781 FİN. GİD. YANS. HS. Faiz giderlerinin yatırım maliyetine yansıtılması	400.000	400.000

3.5. AKTİFLEŞTİRME İŞLEMİNE SON VERİLMESİ

Varlık, kullanıma veya satışa hazır hale geldiğinde borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilir.

Örnek: A inşaat şirketi 2005 yılında 10 bloktan oluşan bir site yapmaya başlamış, 2007 yılında tamamlanan proje müşterilerin beğenisine sunulmuştur. Müşterilerin isteklerine göre dekorasyon işlemleri devam etmektedir. Site içine yapılması planlanan sosyal tesisler ise ancak 2008 yılında tamamlanabilmiştir.

Cözüm: Dekorasyon ve küçük işlemlerin devam etmesi tüm işlemlerin tamamlanmadığı anlamına gelmemektedir. Dairelerin satışa hazır hale gelmesi için gerekli tüm işlemlerin tamamlandığı 2007 yılında gerçekleşen tüm maliyetler sitenin maliyetine eklenir. Sosyal tesisler 2008 yılında tamamlandığı için burada yapılan maliyetler, site maliyetine değil sosyal tesisler maliyetine eklenir.

3.6. STOKLARDA DÖVİZ KREDİLERİNDEN KAYNAKLANAN BORÇLANMA MALİYETLERİ

Stokların işletme aktifine dahil edildiği tarihe kadar oluşan kur farkı, stok maliyetine dahil edilir. Muhasebeleştirme tarihinden sonra stoklarla ilgili kur farkı, stok maliyetine dahil edilir ya da gider olarak kaydedilir.

Örnek: X işletmesinin stok alımı ile ilgili 200.000 TL kur farkı, 400.000 TL faiz gideri yapılmıştır.

Cözüm:

780 FİNANSMAN GİDERLERİ 300 BANKA KREDİLERİ Kredi faizi ve kur farkı kaydı	600.000	600.000
153 TİCARİ MALLAR 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA Kur farkı ve faiz giderinin maliyete yansıtılması	600.000	600.000

Örnek: X işletmesi stok edinimi ile ilgili stokların aktifleştirilmesinden sonra uzun vadeli banka kredisi kullanmıştır. Banka kredileri ile ilgili faiz tutarı ve kur farkı tutarı 30.000 TL'dir.

Cözüm:

780 FİNANSMAN GİDERLERİ 400 BANKA KREDİLERİ Kredi faizi ve kur farkı kaydı	30.000	30.000
661 UZUN VADELİ FİNANSMAN GİDERİ 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA Finansman giderlerinin yansıtılması	30.000	30.000

Örnek: İşletme döviz kredisi kullanarak ticari mal satın almıştır. İşletme stoklarına girdiği tarihe kadar oluşan kur farkı 100.000 TL. Stoklara girdiği tarihten sonra oluşan kur farkı gideri 75.000 TL.

Cözüm:

İşletme stoklarına girdiği tarihe kadar oluşan kur farkı;

780 FİNANSMAN GİDERLERİ 300 BANKA KREDİLERİ Kur farkı nedeni ile	100.000	100.000
153 TİCARİ MALLAR 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HS. Kur farkının ticari malın maliyetine yansıtılması	100.000	100.000

Stoklara girdiği tarihten sonra oluşan kur farkı gideri;

780 FİN. GİD. 300 BANKA KREDİLERİ Kur farkının maliyete eklenmesi	75.000	75.000
153 TİCARİ MALLAR 781 FİN. GİD. YANS. HS. Kur farkının ticari malın maliyetine yansıtılması	75.000	75.000

Diğer bir seçenek ise, kur farkının gider olarak muhasebeleştirilmesi;

780 FİN. GİD. 300 BANKA KREDİLERİ Kur farkının dönem gideri olarak kaydedilmesi	75.000	75.000
---	--------	--------

3.7. MADDİ DURAN VARLIKLARDA DÖVİZ KREDİLERİNDEN KAYNAKLANAN BORÇLANMA MALİYETLERİ

Yabancı paralı maddi duran varlık alımlarında oluşan kur farkı varlığın özellikli varlık olup olmamasına göre değişmektedir. Özellikli varlık kapsamındaysa, yatırım maliyetine dahil edilir. Özellikli varlık değilse, sonuç hesaplarında muhasebeleştirilir.

Örnek: A işletmesi taşıt almaya karar vermiştir. Bu amaçla X Bankası'ndan uzun vadeli döviz kredisi kullanmıştır. Taşıttın iktisap edildiği dönem sonuna kadar oluşan kur farkı 60.000 TL'dir.

Cözüm:

780 FİNANSMAN GİDERLERİ 400 BANKA KREDİLERİ Kur farkı nedeni ile	60.000	60.000
254 TAŞITLAR 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HS. Kur farkının taşıttın maliyetine yansıtılması	60.000	60.000

- Kur farkı taşıt işletme aktifine girdiği dönemden bir sonraki dönemde oluşursa iki şekilde kayıt yapılır.

Birinci yöntem:

780 FİNANSMAN GİDERLERİ 400 BANKA KREDİLERİ Kur farkının dönem gideri olarak kaydedilmesi	60.000	60.000
---	--------	--------

İkinci yöntem:

780 FİNANSMAN GİDERLERİ 400 BANKA KREDİLERİ Kur farkı nedeni ile	60.000	60.000
254 TAŞITLAR 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA Kur farkının taşıtın maliyetine yansıtılması	60.000	60.000

SONUÇ

AB üyesi ülkelerin borsaya kayıtlı şirketler için 2005 yılından itibaren Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nı uygulamaya başlaması, muhasebe standartlarında uyumlaştırma konusunu daha somut olarak gündeme getirmiştir. Her ülkede farklı bir muhasebe sistemini kullanmak yerine, üzerinde görüş birliğine varılmış tek bir muhasebe sistemi, finansal tabloların karşılaştırılabilirliğini kolaylaştırır. Kullanıcıları birden fazla muhasebe sistemini öğrenme zahmetinden kurtarır, ülkeler arasında ticari faaliyetler artar.

IASB, muhasebe standartları hazırlama ve yayımlama konusunda tek otoritedir. Ülkemizde finansal raporların karşılaştırılabilirliğini sağlamak amacıyla TMSK, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun (IASB) yayınladığı standartları sürekli olarak güncelleştirmektedir. IASB'ın yayınladığı standartların birebir çevirisi yapılmaktadır.

Son olarak 09.07.2009 tarihinde IASB, KOBİ Muhasebe Standartları'nı yayımlamıştır. KOBİ Muhasebe Standartları'nda Borçlanma Maliyetleri'ne 25. Bölümde yer verilmiştir. Standarda göre borçlanma maliyetleri; faiz ve işletmenin borçlandığı fonlardan kaynaklanan maliyetler olarak tanımlanır. Bir işletme, bütün borçlanma maliyetlerini kar veya zarar içeren bir harcama olarak meydana geldikleri dönemde muhasebeleştirir. KOBİ Muhasebe Standartları'na göre, KOBİ'lerin kamusal sorumlulukları yoktur ve dış kullanıcılar için genel amaçlı finansal tablolar yayımlar. İş yönetimine dahil olmayan sahipler, var olan ve potansiyel kredi verenler, kredi derecelendirme kuruluşları dış kullanıcılara örnek olarak verilebilir.

KOBİ Muhasebe Standardı'na göre, bir işletme bütün borçlanma maliyetlerini kar veya zarar içeren bir harcama olarak meydana geldikleri dönemde muhasebeleştirir. Dolayısıyla, TMS 23'teki özellikli varlıklara ilişkin borçlanma maliyetlerinin varlığın maliyetine eklenmesi durumu, bu düzenlemede dikkate alınmayarak bütün borçlanma maliyetlerinin dönem gideri olarak kaydedileceği belirtilmiştir.

TMSK'nın yayınladığı 30 standarttan biri de TMS 23 Borçlanma Maliyeti Standardı'dır. 23 No'lu Türkiye Muhasebe Standardı'na göre borçlanma maliyetleri, banka kredileri ile kısa ve uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler, borçlanmalarla ilgili iskonto ve primlerin itfa payları, yabancı para ile borçlanmalarda kur farkı, finansal kiralamalara

ilişkin borçlanma maliyetlerinden oluşur. Vergi mevzuatına göre borçlanma maliyetleri ise faiz giderleri, kur farkları ve vade farklarından oluşur. Vergi mevzuatı yönünden faiz, kur farkı, vade farkı giderleri borçlanma ile ilgili kalemlerin kaydedildiği dönem sonuna kadar maliyet bedeline dahil edilir. Takip eden dönemlerde ise, maliyet bedeline ilave edilebilir veya gider olarak dikkate alınabilir.

Borçlanma maliyetleri, bir işletme tarafından yapılan borçlanmalarla ilgili olarak katılan faiz ve diğer giderlerdir. Özellikle varlıklar ise, amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilebilmesi zorunlu olarak uzun bir süreyi gerektiren varlıklardır. Standartta özellikli varlık kapsamında yer almayan varlıklar; diğer yatırımlar, finansal varlıklar ve kısa süre içerisinde üretilen veya imal edilen stoklar olarak belirtilmiştir. Elde edildiklerinde amaçlanan kullanıma veya satışa hazır hale gelen varlıklar da özellikli varlık değildir. Bir varlığın kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemler tamamlandığında, borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilir.

Borçlanma maliyetleri Standardı ile ilgili değişiklikler yapılmadan önce muhasebeleştirme yöntemi olarak temel ve alternatif yöntem kullanılmaktaydı. Son değişikliklerle muhasebeleştirme yöntemi olarak sadece alternatif yöntem kabul edilmiştir.

İşletmeler sürekliliklerini sağlayabilmek için çeşitli yatırımlar yaparlar. Bu yatırımları yaparken önce öz kaynağa başvururlar bunun yanında yabancı kaynaktan da yararlanmak isterler. Borçlanma söz konusu olduğunda, kısa, orta ve uzun vadeli yabancı kaynaklardan yararlanılabilir. Yabancı kaynak kullanıldığında vade ve buna bağlı olarak maliyet unsuru dikkate alınmalıdır.

Bir işletmenin genel amaçlı olarak borçlandığı fonların bir kısmının, bir özellikli varlığın finansmanı için kullanıldığı durumlarda; aktifleştirilebilecek borçlanma maliyeti tutarı, ilgili varlığa ilişkin yapılan harcamalara uygulanacak bir aktifleştirme oranı yardımı ile belirlenir. Bir dönem boyunca aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin tutarı, ilgili dönem boyunca oluşan borçlanma maliyetleri tutarını aşamaz.

İşletmelerce borçlanma maliyetlerinin bir özellikli varlığın maliyetinin parçası olarak aktifleştirilmesine, aktifleştirme koşullarının sağlandığı tarihte başlanır.

Özellikli varlık kullanıma veya satışa hazır hale gelirken gecikme kaçınılmaz ise (örneğin, bir stok kaleminin olgunlaşması için ihtiyaç duyulan ek süre boyunca veya yüksek

su seviyesinin alışlagelmiş bir olay olduğu coğrafi bir bölgede yapılmakta olan bir köprünün inşaatının yüksek su seviyesi nedeniyle gecikmeye uğradığı ek sürelerde) borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilmez. Ancak, Standarda göre özellikli varlığın kullanıma veya satışa hazır hale gelmesi için uzun süre ara verilirse borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine de ara verilir.

Bir varlığın fiziken inşasının tamamlanması; olağan idari işlemler devam etse dahi, ilgili varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır olduğu anlamına gelir. Varlıkla ilgili, müşterinin veya kullanıcının talebine göre, dekorasyon ve benzeri küçük işlemlere devam edilmesi tüm işlemlerin esas itibarıyla tamamlanmadığı anlamına gelmez. Örneğin bir alışveriş merkezinin inşaatının bitmesi için gerekli her şeyin tamamlandığı yıl, borçlanma maliyetleri binanın maliyetine ilave edilir. Alışveriş merkezinin yanına yapılması planlanan havuz, alışveriş merkezinin tamamlanmasından bir yıl sonra bitecekse havuzun yapımıyla ilgili borçlanma maliyetleri alışveriş merkezine değil, havuzun maliyetine dahil edilmelidir.

Borçlanma maliyetleri, vergi mevzuatında ve Türkiye Muhasebe Standartları'nda, maddi duran varlıklar ve stoklar başlıklarında incelenmektedir.

TMS 16'ya göre maddi duran varlıkların ilk muhasebeleştirilmesinde maliyet bedeli esas alınır. Muhasebeleştirme sonrası değerlemede ise, maliyet modeli veya yeniden değerlendirme modelleri kullanılabilir.

Vergi Usul Kanunu'nda ilk muhasebeleştirme yapılırken maliyet bedeli, muhasebeleştirme sonrası değerlendirme yapılırken amorti edilmiş maliyet esas alınır.

Sonuç olarak Vergi Usul Kanunu'nda ve TMS' de ilk muhasebeleştirme yapılırken maliyet bedeli esas alınır. Farklılık ise muhasebeleştirme sonrasında ortaya çıkmaktadır. Buna göre, Vergi Usul Kanunu'nda muhasebeleştirme sonrası değerlendirme amorti edilmiş maliyet, TMS'de ise maliyet modeli veya yeniden değerlendirme modeli esas alınmaktadır.

Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde, maddi duran varlığın edinimi ile ilgili komisyon, faiz, kur farkı gibi borçlanma maliyetleri “dönem gideri” olarak finansman giderlerinde muhasebeleştirilir. Vergi uygulamalarına göre, maddi duran varlık alımıyla ilgili bir kredinin finansman giderinin, o varlığın yatırım dönemine düşen kısmının duran varlığın maliyetine eklenmesi zorunlu iken; varlık aktife girdikten sonra finansman giderlerinin

varlığın maliyet bedeline ilave edilmesi veya dönem gideri olarak muhasebeleştirilmesi ihtiyaridir.

Maddi duran varlık alımı sırasında yabancı para kullanımı sonucu ortaya çıkan kur farkında ise; TMS'ye göre varlık eğer özellikli varlık kapsamındaysa, yatırım maliyetine dahil edilir. Varlık özellikli mal kapsamında değilse, sonuç hesaplarında muhasebeleştirilir. VUK'da varlığın iktisap edildiği yılın sonuna kadar oluşan kur farklarının maliyete intikali zorunludur. Sonraki dönemlerdeki kur farkları, ya maliyet hesaplarına ya da sonuç hesaplarına intikal ettirilir.

Stokların değerlemesi, vergi uygulamalarına göre maliyet bedeli esas alınarak yapılır. TMS 2 Stoklar Standardına göre, ilk edinmede maliyet bedeli, muhasebeleştirme sonrasında ise maliyet ve net gerçekleşebilir değerinin düşük olanı esas alınır.

Stoklarla oluşan kur farkı vergi uygulamalarında ve standartta farklılık göstermektedir. Vergi uygulamalarına göre stoklarla ilgili oluşan kur farklarının, stokların işletme aktifine dahil edildiği tarihe kadar oluşan kısmının stok maliyetine dahil edilmesi zorunludur. Bu tarihten sonra oluşan kur farklarının stok maliyetine dahil edilmesi ya da gider olarak kaydedilmesi ihtiyaridir. TMS uygulamasında ise, stok kaleminin özellikli varlık olması durumunda kur farkının maliyetin bir unsuru olarak, özellikli varlık olmaması durumunda gider unsuru olarak dikkate alınır.

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun (IASB) yayımladığı standartlar birçok ülke tarafından kabul edilerek tek bir muhasebe dili oluşturulmuştur. Ülkemizde TMSK, IASB'ın getirdiği değişiklikleri güncelleyerek Resmi Gazete'de yayımlamaktadır. Sonuç olarak TMS 23'ün uygulamasıyla, mevcut vergi uygulamalarına göre daha anlamlı ve gerçekçi finansal tablolar sunulabilecektir.

KAYNAKÇA

AKBULUT, Yıldız Özerhan, “Vergi Usul Kanunundaki Değerleme Hükümlerinin Türkiye Finansal Raporlama Standartları Kapsamında Değerlendirilmesi”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt: 10, S:1, 2008.

AKBULUT, Yıldız Özerhan, “TMS 23 Borçlanma Maliyetleri”,
http://www.serberkerymm.com/web/egitim/TMS_23_BOR%C3%87LANMA_MAL%C4%B0YETLER%C4%B0.ppt#256,1,TMS_23_BORÇLANMA_MALİYETLERİ,
(Erişim Tarihi: 11.06.2009).

AKDOĞAN, Nalan ve Nejat TENKER, Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri,
11.Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2007.

AKDOĞAN, Nalan ve Orhan SEVİLENGÜL, Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması, 12.
Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2007.

AKDOĞAN, Nalan, Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Maliyet Muhasebesi Uygulamaları,
5.Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2000.

AKGÜÇ, Öztin, Finansal Yönetim, 6.Bası, Muhasebe Enstitüsü Yayın No:63, İstanbul, 1994.

AKSOY, Tamer, “Finansal Muhasebe ve Raporlama Standartlarında Uyumlaştırma ve
UMS/UFRS Bazında Küresel Muhasebe Standartları Setine Yöneliş Eğilimi”, Mali
Çözüm Dergisi, S.71, 2005.

AKYOL, Mehmet Emin, “Değerleme İşlemlerinde Vade Farkları”, Yaklaşım Dergisi, S.195,
Mart 2009, http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/s_word.asp, (Erişim Tarihi:
25.05.2009).

- ALTUĞ, Osman, Maliyet Muhasebesi, Evrim Kitabevi, İstanbul, 1996.
- ARSLAN, İbrahim ve Sevda YAPRAKLI, “Banka Kredileri ve Enflasyon Arasındaki İlişki: Türkiye Üzerine Ekonometrik Bir Analiz (1983-2007), İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi, S.7, Mayıs, 2008.
- ATAKAN, Tülin ve İlker GÖKBULUT, “Türkiye’de Yapılan Finansal Kiralama İşlemlerine İlişkin Eski Ve Yeni Düzenlemelerin Muhasebe Açısından Karşılaştırmalı İncelenmesi Ve Uygulamaya Yönelik Örnekleme”, Mali Çözüm Dergisi, S.78, Kasım-Aralık 2006.
- AZALTUN, Murat, “Finansal Kiralama İle İlgili Son Düzenlemelerin Muhasebe Uygulamaları Açısından Değerlendirilmesi-I”, Yaklaşım Dergisi, S.137, Mayıs 2004, <http://www.yaklasim.com>, (Erişim Tarihi: 01.03.2009).
- BACKER, Morton ve JACOBSEN Lyle E., Yönetim Açısından Maliyet Muhasebesi, Çeviren: Sadık, BAKLACIOĞLU, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1974.
- BEKLER, Muhittin, “Borçlanma Maliyetlerinin Uluslararası Muhasebe Standardı, Türk Muhasebe Standardı ve Türk Vergi Mevzuatı Bakımından Değerlendirilmesi”, <http://www.tmsk.org.tr/makaleler/>, (Erişim Tarihi: 10.03.2009).
- BOLAK, Mehmet, İşletme Finansı, Birsen Yayınevi, İstanbul, 2005.
- BOSTANCI, Serpil, “Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu”, Mali Çözüm Dergisi”, S.59, <http://www.ismmmo.org.tr/searchdergi.asp>, (Erişim Tarihi: 24.02.2009).
- BÜYÜKMİRZA, Kamil, Maliyet ve Yönetim Muhasebesi, 11. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2007.
- CEYLAN, Ali, Finansal Teknikler, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa, 1995.

- ÇANKAYA, Fikret, “Uluslararası Muhasebe Uyumunun Ölçülmesine Yönelik Bir Uygulama: Rusya, Çin ve Türkiye Karşılaştırması”, ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 3, S.6, 2007.
- ÇİFTÇİ, Yavuz ve Abdulkadir ŞAHİN, “TMS 21’e Göre Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi ve Vergi Uygulamaları Karşısındaki Durumun İncelenmesi”, Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar, 2008, Cilt: 45, S:516.
- ÇİFTÇİ, Yavuz ve Alper ERSERİM, “Muhasebe Standartlarında Uluslararası Uyumlaştırma Çalışmaları ve Türkiye’deki Durumun İncelenmesi”, Uluslararası Sermaye Hareketleri ve Gelişmekte Olan Piyasalar Sempozyumu, 24-27 Nisan 2008, http://bandirma.balikesir.edu.tr/bildiriler/34_Yavuz_Ciftci_Alper_Erserim.doc, (Erişim Tarihi: 04.03.2009).
- ÇONKAR, Kemalettin, Naciye GÖKÇE ve Tülay TELLİOĞLU, “TMS 23 Kapsamında Borçlanma Maliyetinin Boyutları”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, S.36, Ekim 2007.
- DAĞDEMİR, Serdal, “Vergi Usul Kanunu ve Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS 2) Göre İşletmelerdeki Emtianın (Stokların) Değerlemesi”, Yaklaşım Dergisi, Mart 2008, S.183, http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/s_word.asp, (Erişim Tarihi: 02.02.2009).
- DAĞDEMİR, Serdal, “Maddi Duran Varlıklara İlişkin TMS 16 ve VUK’da Yeralan Düzenlemeler-I”, Yaklaşım Dergisi, Nisan 2008, S.184, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/index.asp>, (Erişim Tarihi: 25.05.2009).
- DEMİR, Defne, “Firmaların Borçlanma Yapılarının Aktif Karlılıklarına Etkisi ve İMKB’de İşlem Gören Firmalar Üzerinde Bir Araştırma”, Mali Çözüm Dergisi, S.75, 2006.
- ERCAN, Metin Kamil ve Ünsal BAN, Finansal Yönetim, Gazi Kitabevi, Ankara, 2005.
- ERDAMAR, Cengiz ve Feryal Orhan BASIK, Finansal Muhasebe, İ.Ü. İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Araştırma ve Yardım Vakfı Yayın No:6, İstanbul, 1999.

- EROL, Cengiz, İşletmelerde Finansal Yönetim, 1. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 1999.
- GENÇOĞLU, Ümit Gücenme, Türkiye Muhasebe Standartları ve Uygulamalar, Türkmen Yayın No: 297, İstanbul, 2007.
- GÖKÇEN, Gürbüz, Başak Ataman AKGÜL ve Cemal ÇAKICI, Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları (Uluslararası Muhasebe Standartları İle Uyumlu), Beta Basım, İstanbul, 2006.
- HART, Jill ve Clive WILSON, Management Accounting Principles and Applications, Second Edition, Prentice Hall, 1996.
- IASB, IFRS for Small and Medium-Sized Entities (SMEs), 2009, <http://go.iasb.org/IFRSforSMEs> , (Erişim Tarihi: 04.08.2009).
- İBİŞ, Cemal ve Diğerleri, Seçilmiş Türkiye Finansal Raporlama Standartları, İSMMMÖ Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2009.
- KARTAL, Ali, Maliyet Muhasebesi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2007.
- KÜÇÜK, Sema, “Aylık Eşit Sabit Geri Ödemeli Kredilerde Taksitlerin Anapara Faiz Ayırıştırması”, Yaklaşım Dergisi, S.197, Mayıs 2009, http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/read_frame.asp?file_name=20090514450.htm, (Erişim Tarihi: 26.05.2009).
- KÜÇÜKSAVAŞ, Nihat, Yönetim Açısından Maliyet Muhasebesi, Kare Yayınları, İstanbul, 2006.
- OKAN, Neval ve Turgut AKINTÜRK, Hukuka Giriş, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 2004.
- OKKA, Osman, Finansal Yönetime Giriş, Nobel Yayın, Ankara, 2005.
- ÖRTEN, Remzi ve Aydın KARAPINAR, Dönem Sonu Muhasebe Uygulamaları, 3.Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2007.

ÖRTEN, Remzi, KAVAL, Hasan ve Aydın KARAPINAR, Türkiye Muhasebe – Finansal Raporlama Standartları (TMS – TFRS), Gazi Kitabevi, Ankara, 2008.

ÖZDEMİR, Zekai, “Dış Ticaret Finansman Tekniklerinden Faktoring ve Forfaiting İşlemleri”, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (10) 2005.

SELEK, Seha ve Seçkin GÖNEN, “Maliyet, Gider, Harcama ve Maliyetleme Sistemlerine Son Gelişmeler Işığında Genel Bir Bakış”, Yaklaşım Dergisi, S.156, Aralık 2005, http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/s_word.asp, (Erişim Tarihi: 04.03.2009).

SEVİLENGÜL, Orhan, Genel Muhasebe, Gazi Kitabevi, Ankara, 2008.

SEYİDOĞLU, Halil, Uluslararası Finans, 2.Baskı, Güzem Yayınları, İstanbul, 1997.

ŞENER, Recep, Maliyet Unsurları Muhasebesi, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004.

TENKER, Nejat, Finansal Muhasebe, 2. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 1999.

TMSK, TMS 17: “Kiralama İşlemlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı”, Resmi Gazete, Tarih: 24.02.2006, Sayı: 26090,

TMSK, “TMS/TFRS 2009”, TMSK Yayınları, <http://www.tmsk.org.tr>, (Erişim Tarihi: 01.08.2009).

TMSK, “Kavramsal Çerçeve”,

http://www.tmsk.org.tr/tms_seti/TMSTFRS2009/KAVRAMSAL_CERCEVE/Kavramsal%20Çerçeve.doc, (Erişim Tarihi: 10.08.2009)

TMSK, “TMS 2 Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ Sıra No:78”,

http://www.tmsk.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=41&Itemid=38, (Erişim Tarihi: 03.02.2009).

TMSK, TMS 16: “Maddi Duran Varlıklara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı”, Resmi Gazete, Tarih: 31.12.2005, Sayı: 26040,

TMSK, TMS 21: “Kur Değişiminin Etkilerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı”, Resmi Gazete, Tarih: 31.12.2005, Sayı: 26040,

TMSK, TMS 2: “Stoklara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı”, Resmi Gazete, Tarih:

15.01.2005, Sayı: 25701,

TMSK, TMS 23: “ Borçlanma Maliyetleri Standardı (Değişiklik) ”, Resmi Gazete, Tarih:

13.08.2008, Sayı: 26966,

TMSK, TMS 23: “ Borçlanma Maliyetleri Standardı (Değişiklik) ”, Resmi Gazete, Tarih:

28.11.2008, Sayı: 27068,

TMSK, TMS 23: “ Borçlanma Maliyetleri Standardı (Yeni) ”, Resmi Gazete, Tarih:

15.07.2007, Sayı: 26583,

http://www.tmsk.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=41&Itemid=38

TMSK, TMS 23: “ Borçlanma Maliyetleri Standardı”, Resmi Gazete, Tarih: 09.11.2005, Sayı:

25988,

http://www.tmsk.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=41&Itemid=38

TOROSLU, M. Vefa, “Factoring İşlemlerinde V.U.K. Kapsamında Şüpheli Alacak Karşılığı

Uygulaması”, Yaklaşım Dergisi, Nisan 2008, S.184, www.yaklasim.com, (Erişim Tarihi: 25.05.2009).

TOROSLU, M.Vefa, “Dünyada ve Türkiye’de Muhasebe Standartlarının Gelişimi”, Yaklaşım

Dergisi, Mayıs 2009, S.197.

http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/read_frame.asp?file_name=20090514470.htm, (Erişim Tarihi: 07.05.2009).

TOROSLU, M.Vefa, “TMS 23 Borçlanma Maliyetleri”, Yaklaşım Dergisi, Haziran 2009,

S.198, <http://www.yaklasim.com>, (Erişim Tarihi: 03.06.2009).

TUĞLU, Ali, “Şirketlerde Tahvil İhraç İşlemleri”, Yaklaşım Dergisi, S.176, Ağustos 2007,

http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/s_word.asp, (Erişim Tarihi: 17.03.2009).

TÜRK DİL KURUMU, Türkçe Sözlük, Ankara, 2005.

UNUTKAN, Özcan, “Telefon, Su ve Elektrik İdarelerine Ödenen Gecikme Zamlarının Gider Niteliği ve Muhasebeleştirilmesi”, Mali Çözüm Dergisi, S.61, <http://www.ismmmo.org.tr/searchdergi.asp>, (Erişim Tarihi: 10.03.2009).

USTA, Öcal, İşletme Finansı ve Finansal Yönetim, Anadolu Matbaacılık, İzmir, 1996.

YARBAŞI, Engin, An Introduction to Financial Accounting, Literatür Yayınları, İstanbul, Nisan 2001.

YAZICI, Mehmet, “Muhasebe Standardının Tanımı”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, S:18, Nisan 2003.

YILMAZ, Güldeniz, “Alternatif Finansman Tekniklerinden Forfaiting”, E-Yaklaşım, S.52, Kasım 2007, http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/s_word.asp, (Erişim Tarihi: 14.03.2009).

YÜKÇÜ, Süleyman, M.Yılmaz İÇERLİ ve Gülşeh UĞURLUEL, “TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebesi-I”, Yaklaşım Dergisi, Sayı:184, Nisan 2008.

YÜKÇÜ, Süleyman, M.Yılmaz İÇERLİ ve Gülşeh UĞURLUEL, “TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebesi-II”, Yaklaşım Dergisi, Sayı:185, Mayıs 2008.

YÜKÇÜ, Süleyman, Yönetim Açısından Maliyet Muhasebesi, Genişletilmiş 4.Baskı, İzmir, 1999.

YÜKSEL, Volkan, “Dış Ticaretin Finansmanında Forfaiting Tekniği”, Yaklaşım Dergisi, Eylül 2002, http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/s_word.asp, (Erişim Tarihi: 12.03.2009).